

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

21^e JAARGANG

WOENSDAG 27 MEI 1936

No. 1065

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

BERICHT.

In verband met de a.s. feestdagen zal het volgende nummer een dag later verschijnen.

INHOUD.

	Blz.
HET STELSEL-NEHER TER BESTRIJDING VAN DE JEUGDWERKLOOSHEID door L. J. Lagendijk	388
Het zesde jaarverslag van de B.I.B. door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	389
Wettelijke regeling der vestiging van middenstandsbedrijven door F. L. van der Leeuw.....	392
Een dubium weggenomen door Jhr. F. J. E. van Lennep	393
De Rijksmiddelen over April 1936	394
AANTEKENINGEN:	
Reciprociteit in de Amerikaanse handelspolitiek	395
INGEZONDEN STUKKEN:	
De uitvoering der Ongevallenwet 1921 door bedrijfsverenigingen door Dr. F. E. Posthuma en De industriële Ongevallenwet op de helling door Dr. P. Beijer met Naschrift door Dr. G. F. Fortanier	396
MAANDLIJFERS:	
Overzicht van den stand der Rijksmiddelen ..	399—401
ONTVANGEN BOEKEN	401
STATISTIEKEN	399—402
Geldkoersen — Wisselkoersen — Groothandelsprijzen — Bankstaten	

25 MEI 1936.

Nog steeds is het op de geldmarkt afwachten. De omzetten zijn maar heel gering. De notering voor 3-maands bankaccepten is nominaal $2\frac{5}{16}$ à $\frac{3}{8}$ pCt. Call nog steeds $\frac{1}{2}$ à $\frac{1}{4}$ pCt., ruim aangeboden. Prolongatie-rente 2 pCt.

De inschrijving op het schatkistpapier had het volgende resultaat. Gevraagd was f 30 miljoen; hierop werd

	ingeschr. in mill. Gld.	toegew. Gld.	prijs	rendem.	disc.
3-maands	16.77	14.31	993.95	$2\frac{5}{16} + \frac{1}{32}$	
6- "	7.38	4.8	987.93	$2\frac{1}{8}$ %	
1-jaars 3%	10.747	7.29	1.004.66	$2\frac{1}{2}$ "	$27\frac{1}{16}$ %
5- " $3\frac{1}{2}$ %	4.565	2.895	pari	$3\frac{1}{2}$ "	ca. $3\frac{1}{8}$ "

* * *

Op de wisselmarkt is het eveneens rustig gebleven. Algemeen is het gevoel, dat de moeilijkheden wel wat meer op den achtergrond zijn gekomen, doch dat zij in het geheel nog niet zijn verdwenen. In Parijs heeft de samenwerking van de Banque de France met de banken ter beteugeling van de speculatie voorloopig wel eenig succes gehad. Toch blijft er daar nog steeds een flinke vraag naar deviezen bestaan: £/Frs. 75.68, \$/Frs. 15.19. Waar Ponden en Dollars ook hier gezocht waren, is de Francs-koers op $9.74\frac{1}{2}$ gebleven. Ponden stegen hier van 7.34 op 7.37, Dollars schommelden rond de 1.48. Belga's bleven op het gouduitvoerpunt, nl. 25.02; er zijn verschillende goudzendingen naar Brussel gemaakt. Marken onveranderd ca. 59.55. Effecten Sperrmarken lager. Zwitsersche Francs 47.88—47.82%. Aangeboden waren Zloty op 27.35. Canadeesche Dollars 1.47%. Argentijnsche Pesos $40\frac{7}{8}$.

Op de termijnmarkt was over het algemeen een grootere vraag naar termijnen te bespeuren, waardoor de marges weder hooger werden. Ponden op 1- en 3-maanden levering noteerden tenslotte $2\frac{1}{2}$ en 10 boven contant. Dollars $\frac{3}{8}$ resp. $2\frac{1}{2}$ p. agio. Termijn-Francs blijven aangeboden op $22\frac{1}{2}$ resp. $52\frac{1}{2}$ onder den kassa-koers.

Op de goudmarkt zijn het voornamelijk de prijzen van de gouden munten, welke teruggelopen zijn. Van invloed daarop is het bekende verzoek van de Bank of England tot de Engelsche Banken om in den vervolge gouden munten slechts tegen de goudwaarde te verhandelen, om daarmee de door de Banque de France te Parijs genomen maatregelen te steunen. Geruchten gaan, dat ook hier te lande en in Zwitserland dergelijke beperkingen van den handel in gouden munten overwogen worden. Eagles 2.51 — nog steeds voor Oost-Europeesche rekening gezocht; Sovereigns 12.30, Gouden Tientjes 10.19. Baren, levering Amsterdam, f 1.657,25, levering Londen f 1.657. De handel in zilveren Marken was hoogst onregelmatig. Men vreest, dat iederen dag een invoerverbod in Duitschland zal worden afgekondigd, gelijk dat met Marken bankpapier is geschied. Marken-noten 37.50, Marken zilver 43.50.

HET STELSEL-NEHER TER BESTRIJDING VAN DE JEUGDWERKLOOSHEID.

De jeugdwerkloosheid is een probleem, dat velen met grooten zorg vervult. Men vraagt zich niet ten onrechte af, of er een generatie zal opgroeien, die de gevolgen van deze economische crisis nooit meer ten volle zal teboven komen, doordat op den leeftijd, waarop men zich vakbekwaamheid moet eigen maken en waarop men moet leeren gewinnen aan orde en omgang met andere menschen, de gelegenheid daartoe niet aanwezig was. Dat gezocht wordt naar wegen en middelen, om aan deze gevolgen der jeugdwerkloosheid te ontkomen, spreekt voor zichzelf en is te beschouwen als een eisch van sociale rechtvaardigheid.

Het meest concrete stelsel, dat in dezen gepropageerd is en wordt, is dat van den heer Neher, Directeur van den Gemeentelijken Telefoondienst te 's-Gravenhage. Dit systeem berust in wezen op dezelfde grondgedachte als de 40-urige werkweek. Het wil de beschikbare arbeid over meerderen, in dit geval meerdere jeugdigen, verdeelen als bij een volle werkweek van 48 uur mogelijk is. Vandaar, dat de heer Neher de gedachte gepropageerd heeft, om in plaats van aan één jeugdige een volle taak te geven, aan twee elk een halve taak uit te deelen, waarbij dan nog in het midden blijft, op welke wijze deze gedachte in elk speciaal geval het best tot uitvoering kan gebracht worden.

De subcommissie van de Rijkscommissie van advies over de jeugdwerkloosheid heeft over dit stelsel een gunstig oordeel uitgesproken, terwijl ook de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel zich erachter heeft gesteld. Deze laatste heeft zelfs aan de werkgevers doen toekomen een circulaire, waarin deze uitgenoodigd werden het stelsel-Neher toe te passen, terwijl daarbij gevoegd was een formulier, waarop men verzocht werd de wijze van toepassing in te vullen.

Het stelsel-Neher heeft meerdere kanten. In dit artikel willen wij echter de algemeen sociale zijde laten rusten en ons beperken tot den bedrijfseconomischen kant. Wij wenschen dan ook in dit verband geen uiteindelijk oordeel van goed- of afkeuring over het hier ter sprake gebrachte stelsel ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid te geven. Wij willen slechts de punten aanstippen, welke de aandacht van elken werkgever zullen moeten hebben, indien hij overweegt, of hij al dan niet tot de toepassing van het stelsel-Neher zal overgaan. Naar onze meening zijn het in hoofdzaak een vijftal punten, waarop hij zich bezinnen moet.

Vooreerst zal hij zich op de hoogte moeten stellen van den stand der jeugdwerkloosheid in zijn bedrijfstak en in zijn vestigingsplaats. Zoowel naar bedrijfstak als naar geografisch gebied zullen zonder eenigen twijfel zeer belangrijke verschillen in dit opzicht aan den dag treden. Die verschillen zijn uiteraard voor den individueelen werkgever van groote betekenis, want al moge hij nog zoo bezield zijn met de gedachte, om mede te helpen aan de bestrijding van het euvel der jeugdwerkloosheid, geen werkgever zal zonder meer een ieder, die zich als „jeugdig werklooze” presenteert, willen aannemen voor de werkzaamheden, die hij heeft te verrichten. Zonder selectiemogelijkheden zal geen werkgever tot aanneming van personeel bereid zijn en al zal niet iedereen precies dezelfde selectieaantstaven aanleggen, toch zal elke werkgever zich moeten afvragen hoe ver hij in dezen wil gaan bij het in dienst nemen van dubbeltallen. De allereerste vraag, die de individueele werkgever moet beantwoorden, is, of het materiaal aanwezig is, waarmee hij een proef wil nemen met het stelsel-Neher.

In de tweede plaats zal de werkgever zich een beeld moeten vormen van de gevolgen, welke de toepassing van het stelsel-Neher zal hebben op de totale arbeidsprestatie in zijn bedrijf. Zoowel de meening,

dat de arbeidsprestatie zal toenemen, als dat zij zal afnemen, is te verdedigen.

In de Arbeiderspers heeft de heer L. J. van Looi betoogd, dat de prestatie zal toenemen. Deze bewering berustte op de statistische vaststelling, dat een jeugdig arbeider in 24 uur 10 pCt. meer arbeidsprestatie verricht dan in de helft van een week van 48 uren. De groote vraag is echter, of aan dit statistische resultaat in dit verband eenige waarde moet worden toegekend. De proeven, welke tot deze uitkomst hebben geleid, zijn hoogstwaarschijnlijk onder zulke geheel andere omstandigheden gedaan en ook met zulke geheel andere bedoelingen verricht dan die, welke verband houden met de toepassing van het stelsel-Neher, dat men zich terecht kan afvragen, of een beroep hierop niet alle zin mist.

De psychologische gevoelens, waaronder de arbeid verricht wordt, zijn zonder eenigen twijfel van eminent belang voor de hoogte der arbeidsprestatie en aan resultaten als de bovengenoemde kan dan ook niet anders als een zeer betrekkelijke waarde toegekend worden.

Hoe het psychologisch effect van het stelsel-Neher op den jeugdigen werklooze zal zijn, is niet zonder meer te beslissen. Men kan zich voorstellen, dat de één als volgt redeneert: „Ik werk nu nog maar 24 uur, doch straks bij het volwassen worden, zal wellicht hij voor de volle taak het eerst in aanmerking komen, die nu reeds zoo goed mogelijk werk levert en zich die volle werkkring waardig heeft gemaakt.” Zoo bezien zou er dus reden zijn, om een verhoogde arbeidsprestatie te verwachten.

Anderzijds is het echter ook niet denkbeeldig, dat de neiging zal ontstaan, om bij het hebben van een halve taak niet zooveel waarde aan den arbeid te hechten als dat het geval zou zijn bij het hebben van een volledige taak. Het is volkomen begrijpelijk, dat de arbeider, aan wien een volle arbeidsgelegenheid geboden wordt, zich met meer energie zal toeleggen op de benutting ervan dan de arbeider, aan wien slechts een halve gelegenheid geboden wordt. De gedachte, dat telkens het werk weer aan een ander moet overgedragen worden, zal in eerste instantie zeker niet bevordelijk zijn voor het zoo goed en zoo vlug mogelijk werken. Vanuit dezen gezichtshoek beschouwd zou men dus een vermindering van de totale arbeidsprestatie kunnen verwachten.

Hoe de resultante van deze beide psychologische krachten zal werken, is niet a priori te beslissen. In elk geval zal dit verschillend zijn, doch het zal steeds een punt van overweging voor den werkgever moeten uitmaken.

In verband met de arbeidsprestatie zal echter bovendien aandacht moeten worden geschonken aan de kwestie van de taakverdeling. Dezelfde taak zal over het dubbele aantal arbeiders verdeeld moeten worden, hetgeen gepaard zal gaan met meerdere overdracht van arbeid. In hoeverre die overdracht zal leiden tot vermindering der totale arbeidsprestatie in het bedrijf is een factor, die zeker overwogen moet worden en waarvan de invloed in nauw verband zal staan met den specialen aard van de taak, welke de werkgever voor toepassing van het stelsel-Neher in aanmerking wil laten komen.

In de derde plaats mag de werkgever niet over het hoofd zien, dat, bij toepassing van het stelsel-Neher, aan zijn leidinggevend personeel ongetwijfeld zwaardere eischen zullen worden gesteld. Zij hebben onder deze omstandigheden met meerdere arbeidskrachten te doen, die zij bovendien slechts bij afwisseling onder zich hebben. Dit stelt hogere eischen aan de pedagogische en organisatorische eigenschappen van dit leidinggevend personeel en elke werkgever zal zich moeten afvragen, in hoeverre het hieraan kan voldoen en in hoeverre het wil en kan medewerken, om de toepassing van het stelsel-Neher mogelijk te maken.

Vervolgens speelt de loonkwestie een rol. Terecht

heeft de heer Van Looi in het reeds genoemde artikel erop gewezen, dat voor vele werkzaamheden, die door jeugdige krachten verricht worden, de beloning zoo laag is, dat, ingeval van halvering, feitelijk niet meer van loon te spreken is. Van werkgeversstandpunt heeft dit het groote nadeel, dat de arbeid, financieel bezien, voor den betrokkene een minieme waarde heeft. Behalve vermindering der arbeidsprestatie zal een groot verloop hiervan het gevolg zijn. De jeugdige krachten zullen onder deze omstandigheden aan den arbeid bij den betrokken werkgever zoo weinig belang hechten, dat die werkgever op zijn beurt zich moet afvragen, of hij onder zulke verhoudingen wel tot toepassing van het stelsel-Neher kan overgaan.

En tenslotte is de vermeerdering der sociale lasten een punt, waarover de werkgever zijn gedachten zal moeten laten gaan. De heer Neher heeft dit punt zelf aangeroerd en het voorstel geopperd om die vermeerdering op den Staat af te wentelen, in dezen vorm, dat de Regeering een regeling zou treffen, waardoor die verzwaaring der sociale lasten voor het bedrijf niet effectief zou zijn.

Tot nu toe is hiervan nog niets naders bekend geworden en het is dan ook wel van belang, om even na te gaan, waarin die verzwaaring precies bestaat.

Wat betreft de ongevallenverzekering is er sprake van een vermeerdering der hieruit voortvloeiende sociale last, indien de toepassing van het stelsel-Neher tengevolge zou hebben, dat het dagloon minder dan f 1.50 zou bedragen. Art. 41 2de lid van de Ongevallenwet bepaalt n.l., dat de premie betaald zal worden over een minimum-dagloon van f 1.50. De kans, dat zich deze situatie voordoet, is praktisch alleen aanwezig, indien men de betrokken jeugdige arbeidskrachten elk om den halven dag laat werken. In dat geval zou toch minstens over f 1.50 ongevallenpremie betaald moeten worden, ook al ontving de jeugdige kracht per halven dag arbeid minder dan dit bedrag.

De sociale last, voortvloeiend uit de invaliditeitsverzekering, wordt zwaarder niet alleen voor het geval, dat de jeugdige arbeiders per halve dag wisselen, doch ook voor het geval zij om de drie dagen wisselen.

Wisselen zij per halve dag, dan moet aan het eind der week voor beiden een vol weekzegel geplakt worden. De verzwaaring is dan dus maximaal f 0.60 per week en per dubbeltal.

In het geval, dat om de drie dagen gewisseld wordt, kan op grond van het K. B. van 28 September 1920 volstaan worden met het plakken van dagzegels, in plaats van weekzegels, doch ook dan ontstaat per saldo een nadeelig verschil.

Voor een jeugdige kracht van 18 tot 21 jaar moet voor 4, 5 of 6 dagen arbeid een zegel van f 0.50 geplakt worden. Voor een mannelijken arbeider van 18 jaar en ouder, die 3 dagen per week werkt, moeten 3 dagzegels van f 0.12½ geplakt worden, dus in totaal tot een bedrag van f 0.37½ en voor twee arbeiders dus per week f 0.75. Het nadeelig verschil is dus in dit geval f 0.25. Is de arbeider jonger dan 18 jaar, of ouder dan 21 jaar, dan is het verschil iets kleiner, zoodat f 0.25 als een maximum is te beschouwen.

De mogelijkheid van een vermeerdering der sociale lasten, in verband met de ziekteverzekering, is in zoverre aanwezig, als met eenige waarschijnlijkheid kan worden aangenomen, dat hoe meer arbeiders men in dienst heeft, des te grooter naar verhouding het ziekterisico wordt. Wellicht zal in totaal genomen de dubbele ploeg over een bepaalde periode meer ziekte-dagen te zien geven dan een enkele ploeg. In het bijzonder voor de eigen-risico dragers zou dit dus een direct merkbare verzwaaring beteekenen.

Tot nu toe drukten wij ons zoo uit, dat gesproken werd van „noodzakelijke overwegingen” van den werkgever, doch wij kunnen ons zeer goed indenken, dat deze in „bezwaren” overgaan. Het lijkt ons niet

aannemelijk, dat er veel werkgevers zullen zijn, die zonder meer zullen besluiten het stelsel-Neher toe te passen. De vraag kan dan ook gesteld worden, of de weg, die de Maatschappij voor Nijverheid en Handel is gaan bewandelen en die bestaat in het individueel uitnoodigen der werkgevers tot de toepassing over te gaan, tot het gestelde doel zal leiden.

Wil men werkelijk komen tot een toepassing op eenigszins breederen schaal, en het kan niet ontkend worden, dat het stelsel-Neher sociale voordeelen biedt, dan zullen de vragen, die het in het leven roept, ook in breeder verband moeten worden bezien en een kwestie van samenwerking tusschen Regeering, werkgevers- en werknemersorganisaties moeten zijn.

Volstaat men met zich te wenden tot den individueelen werkgever, dan verwachten wij, dat het resultaat zeer poover zal zijn.

L. J. LAGENDIJK.

HET ZESDE JAARVERSLAG VAN DE B.I.B.

Het verslag, waarmee Mr. Trip, President van den Raad van Beheer van de Bank voor Verrekening van Internationale Betalingen het zesde boekjaar dezer instelling heeft afgesloten, is voor verreweg het grootste gedeelte gewijd aan een uitvoerige behandeling van de belangrijkste gebeurtenissen, die zich in 1935/36 in de wereld hebben voorgedaan op financieel en monetair gebied. Over het eigenlijke bedrijf van de B.I.B. is het verslag kort. Dit valt te begrijpen; in den omvang der zaken hebben zich in den loop van het laatste boekjaar over het geheel slechts geringe veranderingen voorgedaan.

Wij laten op pag. 390 een overzicht van de balanscijfers der B.I.B. volgen, aangevuld met de gegevens van een aantal maandstaten.

Deze cijfers toonen, dat na de snelle ontwikkeling van de beginperiode en na den scherp achteruitgang, die daarop vrij spoedig gevolgd is, in 1934 een laagtepeil was bereikt, waarop de omvang der zaken zich sindsdien heeft gehandhaafd. Dit was ook in het zesde boekjaar het geval. Het bedrijf der B.I.B. is nog steeds rendabel. Naast de voorgeschreven reserveringen kon wederom een dividend van 6 pCt. worden uitgekeerd, terwijl bovendien een klein bedrag kon worden toegekend aan de Staten, welke bij de B.I.B. deposito's op langen termijn aanhouden. Bijzondere voorzieningen hebben echter dit jaar tot een kleiner winstsaldo geleid dan vroeger, waarbij intusschen opgemerkt moet worden, dat de B.I.B. bespaard bleef voor groote verliezen.

Dat de B.I.B. onder de huidige omstandigheden niet tot ontwikkeling kan komen, laat zich gemakkelijk verklaren. Zij moet het hebben van internationale samenwerking in een wereld, gebaseerd op den gouden standaard, waarbij zij zelf kan optreden als deviezen centrale der circulatiebanken. Nu zijn vooral in het laatste jaar de politieke tegenstellingen aanmerkelijk verscherpt, hetgeen zich uiteraard ook uit in geringe geneigdheid tot internationale samenwerking op financieel en monetair gebied. En door de begrijpelijke onwilligheid van Engeland om op een nieuwe goudbasis te stabiliseeren, zoolang de voorwaarden voor een jaarlijk rationeële toepassing van den gouden standaard niet zijn verzezenlijkt, zijn ook de valuta's, die voldoen aan „the practical requirements of the gold or gold exchange standard”, tot welke de B.I.B. haar uitzettingen moet beperken, veel minder omvangrijk dan zulks bij haar oprichting het geval was.

Wel is er reeds een aanmerkelijke „de facto” stabilisatie van wisselkoersen ingetreden en in het verslag wordt medegedeeld, dat ongeveer 85 pCt. van de geldeenheden ter wereld in 1935 in feite stabiel was (zie blz. 17 van het verslag), doch dit is wat anders dan een wettelijk herstel van het goud, dat den grondslag voor een wederopleving van het bedrijf der B.I.B. zou moeten vormen.

En zelfs bij algemeen herstel van het goud zou het nog de vraag zijn, of dit tevens zou leiden tot herstel van een omvangrijke deviezenpolitiek der centrale banken. Blijft deze laatste uit of beperkt zij zich — zooals thans in de sterlinglanden het geval is — tot het aanhouden van deviezen op Londen, dan is ook uit dien hoofde geen belangrijke stijging van de zaken der B.I.B. te verwachten, al mag men aannemen, dat deze in de genoemde omstandigheden niet op het huidige laagtepeil zullen blijven hangen.

In het verslag wordt er op gewezen, dat door den achteruitgang van de deviezenpolitiek der centrale banken de internationale betalingen, die door middel van effectief goud worden bewerkstelligd, in betekenis zijn toegenomen. Dat weerspiegelt zich ook in het bedrijf der B.I.B. Deze heeft haar eigen goudvoorraad in den loop van het verslagjaar een weinig vermeerderd, hetgeen haar deelneming aan den internationalen goudhandel heeft vergemakkelijkt.

Het ter „goudclearing” beschikbaar gestelde bedrag beliep per 31 Maart 1936 268 miljoen Zw. Frs. tegen 272 miljoen een jaar tevoren. Hier viel dus een kleine teruggang te constateeren, doch het verslag vermeldt, dat het voor de clearing aangemelde goud gemiddeld in het boekjaar 1935/36 30 pCt. hooger was dan in het voorgaande jaar en op een gegeven oogenblik zelfs een recordcijfer van meer dan 300 miljoen Zw. Frs. haalde. Dit bedrag is, in verhouding tot de totale goudvoorraden der centrale banken, gering, maar men ziet, dat hier tenminste geen achteruitgang van het bedrijf der B.I.B. heeft plaats gevonden.

De President merkt hieromtrent op blz. 99 van zijn verslag het volgende op:

„A ce sujet, d'ailleurs, on peut dire que le développement de nos opérations sur or a présenté, en quelque sorte, un caractère logique. En effet, la disparition progressive de l'application du système de l'étalon de change-or et la réduction parallèle des réserves en devises des banques centrales ont amené ces dernières à effectuer, sous forme d'achats, de ventes et de transferts d'or sur les divers marchés, les interventions, soit volontaires, soit automatiques, que ces Institutions doivent pratiquer en vue de la défense de leur change ou de la régularisation de leur marché monétaire. — La Banque des Règlements Internationaux était, autrefois, le centre de la gestion d'un certain volume de ces réserves de devises et des interventions opérées à l'aide de ces dernières. C'est donc tout naturellement qu'elle s'est trouvée amenée à pratiquer, sur or, les opérations dont les banques centrales la chargeaient auparavant en devises.”

Logisch moge deze gang van zaken zijn, overigens is daarin niet anders gelegen dan een symptoom van de „Rückentwicklung”, waaraan onze maatschappij in monetair opzicht onderhevig is. Een toeneming van internationale betalingen in — al dan niet per clearing verrekend — effectief goud in plaats van de vroeger bij wijze van „rentegevend goud” gebezigde deviezen kan bezwaarlijk als een moderniseering van het geldwezen worden beschouwd.

Geeft het bedrijf van de B.I.B. als zoodanig weinig aanleiding tot opgetogenheid, anders is het met den gang van zaken in het economisch leven in het algemeen, waaraan het eerste en grootste deel van het verslag is gewijd. Naast de aanzienlijke „de facto” stabilisatie van vele wisselkoersen, waarop reeds de aandacht werd gevestigd, wijst het verslag o.m. op de toeneming van den wereldhandel, op de opwaartsche beweging van de groothandelsprizen, die tot een

Activa (in 1000 Zw. frs. en in %, van het balanstotaal).

Datum	Goud, kas en tegoed bij bank 1)		Call-gelden		Herdiscontabel papier				Andere uitzettingen						Andere Activa		Balans-totaal
					Handels- en bankaccepten		Schatkist-papier		tot 3 mnd.		3-6 mnd.		6 maanden en langer				1000 Zw. frs.
	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. fr.	%	1000 Zw. frs.
30. VI. 1930.....	5.120	0,5	23.046	2,1	239.295	22,0	261.352	24,1	486.943	44,9	68.352	6,3	—	—	1.612	0,1	1.085.721
31. III. 1931....	7.239	0,4	186.281	9,8	471.424	24,8	138.103	7,3	850.694	44,7	12.788	0,7	222.652	11,7	11.967	0,6	1.901.149
31. III. 1932....	14.212	1,3	74.385	6,6	473.560	24,0	136.738	12,1	380.814	33,8	35.852	3,2	789	0,1	9.661	0,9	1.126.011
31. III. 1933....	11.396	1,2	52.543	5,6	275.172	29,2	257.461	27,4	270.888	28,8	58.782	6,3	6.456	0,7	7.876	0,8	940.575
31. III. 1934....	30.934	4,6	14.447	2,2	157.719	23,6	192.103	28,8	124.485	18,7	70.756	10,6	68.014	10,2	9.067	1,3	667.526
30. IV. „.....	21.527	3,4	10.216	1,6	150.035	23,3	185.631	28,8	112.414	17,4	108.170	16,8	45.880	7,1	10.132	1,6	643.987
30. IX. „.....	22.316	3,4	11.348	1,7	150.298	22,9	181.515	27,7	152.760	23,3	70.078	10,7	58.935	9,0	8.712	1,3	655.963
31. XII. „.....	13.362	2,1	4.958	0,8	175.391	26,8	179.384	27,4	107.892	16,5	109.350	16,7	55.077	8,4	8.941	1,3	654.384
31. III. 1935....	13.647	2,1	15.465	2,3	148.451	22,5	213.976	32,4	133.417	19,2	59.829	9,1	64.584	9,8	10.461	1,6	659.829
30. VI. „.....	33.783	5,1	15.297	2,3	136.198	20,6	212.776	32,2	94.266	14,3	93.483	14,1	65.034	9,9	10.176	1,5	661.015
30. IX. „.....	28.015	4,2	17.049	2,6	124.668	18,9	217.449	32,9	140.088	21,3	62.892	9,5	59.869	9,0	10.854	1,6	660.873
31. XII. „.....	27.533	4,2	15.422	2,3	131.695	20,1	205.654	31,3	111.666	17,0	84.745	13,-	67.833	10,3	11.856	1,8	656.405
31. III. 1936....	33.799	5,1	12.960	2,0	150.250	22,7	188.279	28,5	134.035	20,4	44.019	6,6	84.822	12,8	12.619	1,9	660.783
30. IV. „.....	32.738	5,0	14.094	2,1	137.125	21,0	188.792	29,0	128.102	19,7	85.068	13,1	53.278	8,1	12.779	2,0	651.976

1) Deze post omvat alle uitzettingen van meer dan 90 dagen.

Passiva (in 1000 Zw. frs. en in %, van het balanstotaal).

Datum	Kapitaal (gestort)		Reserves		Lang loopende deposito's						Dad. opvraagb. gelden en deposito's t. 6 mnd.				Andere Passiva			
					Reparatie-annuïteiten		Duitsche Reg.		Fransche Reg.		Circ. banken v. eig. rekening		Idem voor rek. van derden		Andere Deposanten			
	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%	1000 Zw. frs.	%
30. VI. 1930.....	102.500	9,4	—	—	151.231	13,9	123.534	11,4	—	—	111.107	10,2	153.677	14,2	3.642	0,3	1.832	0,2
31. III. 1931....	103.188	5,4	—	—	154.874	8,2	77.437	4,1	68.880	3,6	811.807	42,7	653.175	34,4	14.021	0,7	17.768	0,9
31. III. 1932....	108.500	9,6	3.842	0,4	153.623	13,6	76.811	6,8	68.649	6,1	608.185	54,0	68.154	6,1	7.823	0,7	30.425	2,7
31. III. 1933....	125.000	13,3	9.387	1,0	153.640	16,3	76.820	8,2	68.481	7,3	451.727	48,0	13.301	1,4	6.615	0,7	35.603	3,8
31. III. 1934....	125.000	18,7	13.706	2,1	153.546	23,0	76.773	11,5	40.903	6,1	178.911	26,8	9.418	1,4	1.071	0,2	68.197	10,2
30. IV. „.....	125.000	19,4	17.271	2,7	153.640	23,9	76.820	11,9	40.771	6,3	153.947	23,9	6.468	1,0	986	0,1	69.084	10,8
30. IX. „.....	125.000	19,1	17.271	2,6	154.200	23,5	77.100	11,8	40.480	6,2	164.594	25,1	11.363	1,7	1.214	0,2	64.742	9,8
31. XII. „.....	125.000	19,1	17.271	2,6	154.529	23,6	77.264	11,8	40.678	6,2	158.055	24,2	12.342	1,9	1.232	0,2	68.013	10,4
31. III. 1935....	125.000	18,9	17.271	2,6	154.294	23,4	77.147	11,7	63.961	9,7	142.646	21,7	25.698	3,9	4.256	0,6	49.559	7,5
30. VI. „.....	125.000	18,9	20.859	3,2	154.670	23,4	77.335	11,7	141.296	21,4	152.506	23,1	13.763	2,1	3.370	0,5	49.550	7,4
30. IX. „.....	125.000	18,9	20.959	3,2	154.811	23,4	77.406	11,7	63.961	9,7	158.758	24,-	13.357	2,0	3.116	0,5	43.606	6,6
31. XII. „.....	125.000	19,1	20.859	3,2	154.387	23,5	77.194	11,8	63.961	9,7	156.354	23,8	11.107	1,7	743	0,1	46.801	7,1
31. III. 1936....	125.000	19,2	20.859	3,2	154.340	23,4	77.170	11,7	63.961	9,7	158.384	23,9	14.319	2,2	896	0,1	45.854	6,9
30. IV. „.....	125.000	19,2	29.859	3,2	154.764	23,7	77.382	11,9	63.961	9,8	150.990	23,1	10.668	1,6	1.205	0,2	47.147	7,3

1) Bovendien komt op de balans per 30 VI '30 een post voor van 438 miljoen Zw. Frs. wegens nog te verdeelen opbrengst van de 5½ pCt. Duitse leening, de zgn. Young-leening. Op latere balansen zijn alle posten betr. de intern. reparatieleeningen buiten beschouwing gelaten. 2) Inclusief gouddepôts van centrale banken.

beter economisch evenwicht kan bijdragen, en op de vermindering van de internationale schulden op korten termijn.

Bij een instituut, dat zoo aan alle kanten aan het goud gebonden is als de B.I.B., had het voor de hand gelegen in het jaarverslag een vergelijking te maken tusschen den gang van zaken in de enkele nog resteerende goudlanden enerzijds, en in de landen, die reeds devalueerden, anderzijds. Als de gouden standaard werkelijk zulk een treffelijke instelling was, als de ontwerpers van de B.I.B. en op hun voetspoor de huidige President meenen, zoo had deze laatste het zich tot een aantrekkelijke taak moeten rekenen om de werking van de monetaire politiek in de verschillende landen na te gaan en daaruit argumenten voor zijn standpunt te putten. Wij hebben echter in het verslag van Mr. Trip van zulk een onderzoek niets bemerkt: zou de President van de B.I.B. dit wellicht een ietwat griezelig terrein gevonden hebben, waarover men beter het stilzwijgen bewaart?

Op andere punten is het verslag daarentegen uitvoerig genoeg. Belangwekkend zijn bijv. de beschouwingen over de toeneming der goudproductie. Deze heeft in 1935 een nieuw record gehaald, zooals uit de volgende, aan het verslag ontleende cijfers blijkt:

Goudproductie.

Jaar	Z.-Afr.	Ver. Staten	Canada	Rusland	And. landen	Wereldtotaal	
	Millioenen ons fijn					m.m. Zw. frs.	
1915..	9.096	4.888	918	1.546	6.146	22.594	2.420
1923..	9.149	2.503	1.233	438	4.463	17.786	1.905
1929..	10.412	2.208	1.928	1.085	4.040	19.673	2.108
1930..	10.716	2.286	2.102	1.434	4.184	20.722	2.220
1931..	10.878	2.396	2.694	1.701	4.702	22.371	2.397
1932..	11.559	2.449	3.044	1.990	5.224	24.266	2.600
1933..	11.014	2.537	2.949	2.667	6.347	25.514	2.733
1934..	10.480	2.916	2.965	4.263	6.715	27.339	2.929
1935..	10.773	3.619	3.280	5.650	7.356	30.678	3.287

Ook voor de komende jaren is de prognose voor de goudproductie zeer optimistisch. Voor Zuid-Afrika wordt zelfs een cijfer van 15 millioen onzen genoemd. De vrees, dat in de toekomst uit goudschaarste een deflatie van het geldwezen zal intreden, zooals tijdens het onderzoek van de Gouddelegatie van den Volkenbond de meening van vele deskundigen was, behoeft voor afzienbaren tijd niet te worden gevoeld.

De netto-exporten van goud uit Britsch-Indië, China en Hongkong zijn in 1935 minder groot geweest dan in vorige jaren, maar hebben niettemin een niet onaanzienlijke bijdrage geleverd tot het goud, dat voor Europa en Amerika beschikbaar kwam. Deze exporten beliepen:

(In millioenen Zw. Frs.).

1931	594
1932	1.191
1933	827
1934	828
1935	572

Van het nieuwe goud is ongeveer 1.700 millioen Zw. Frs. bij de centrale banken beland, terwijl circa 2 milliard Zw. Frs. is opgepot of aangekocht door valuta-stabilisatiefondsen (inzonderheid het Engelsche) en door centrale banken, die dit goud hebben verstoppt onder andere hoofden dan den openlijk op de balans opgevoerden goudvoorraad.

De goudpositie van het centrale bankwezen als geheel is dus zeer verruimd; daarentegen vond als gevolg van de wilde kapitaalbewegingen, die in verband met de monetaire onzekerheid in verschillende landen een grooten omvang hebben aangenomen, in de onderlinge verdeling van het goud over de circulatiebanken in 1935 en 1936 een aantal belangrijke wijzigingen plaats. Aan de desbetreffende gegevens van het verslag ontleenen wij onderstaand staafje van groote winnaars en verliezers, waaruit men ziet, dat

vooral de goudlanden tot de verliezers hebben behoord, terwijl de sterlinglanden en Japan een matig, de Vereenigde Staten daarentegen een geweldig accres hebben vertoond:

Goudvoorraden van centrale banken en Regeeringen (in millioenen Zw. frs.).

Land	31.XII 1934	31.XII 1935	- of +	31.III 1936	- of + eerste kwartaal 1936
Frankrijk ..	16.675	13.455	-3.220	12.978	- 477
Italië	1.585	826	- 759	826	0
Zwitserland..	1.910	1.389	- 521	1.509	+ 120
Nederland ..	1.754	1.340	- 414	1.487	+ 147
Noorwegen..	187	257	+ 70	257	0
Zweden	488	566	+ 78	631	+ 65
Zuid-Afrika..	562	649	+ 87	748	+ 99
Japan	1.205	1.302	+ 97	1.324	+ 22
Gr. Britt. ..	4.850	5.046	+ 196	5.066	+ 20
Ver. Staten...	25.216	30.992	+ 5.776	31.176	+ 184

Al is dus de goudpositie van enkele landen sterk verzwakt, die van de wereld als geheel is zeer ruim, vooral, wanneer men de opgepotte goudvoorraden en die van de valuta-fondsen in aanmerking neemt, voorraden, die slechts ten deele van invloed zijn op den huidige stand van zaken, maar die op den duur hun volle werking op het geldwezen zullen doen gevoelen.

Ongetwijfeld behelst dan ook de huidige situatie groote mogelijkheden van „reflatie”, waaraan echter de enkele nog overgebleven goudlanden wegens hun in verhouding tot de rest te hooge kostenpeil heel weinig zullen hebben en waarvan de onmiskenbare voordeelen in hoofdzaak zullen ten deel vallen aan de landen, die hun vroegere goudbasis hebben losgelaten.

Op den duur zullen deze landen er echter op bedacht moeten zijn om de uitbreiding der geldcirculatie voor nieuwe ongewenschte uitwassen te behoeden. Zij zullen een vraagstuk van enorme beteekenis hebben op te lossen, t.w. hoe men kan geraken tot een monetaire politiek, die enerzijds den diepen val eener deflatie, anderzijds een ongewenschte inflatie weet te vermijden. In hun strijd tegen de deflatie hebben met name de sterlinglanden aan de goudlanden al reeds een waarlijk beschamend voorbeeld gegeven.¹⁾

Wanneer deze landen te juister tijd tot het inzicht komen, dat na enkele jaren van expansie tot herstel van de euvelen der deflatie een politiek van restrictie zal moeten volgen, zoo zullen zij ook in dit opzicht aan de wereld de leiding kunnen geven, waartoe de goudlanden zich volkomen onbekwaam hebben betoond.

Hoewel de President van de B.I.B. enkele malen in zijn verslag op de gevaren van een relatief teveel aan goud de aandacht vestigt (zie bijv. blz. 35 en 43 van het verslag), en hij zich dus geenszins blind betoont voor de bezwaren van een in waarde wisselend standaardmetaal, poneert hij niettemin in den aanvang van zijn betoog de stelling, dat *de interne verhoudingen der verschillende landen zich bij de eischen*

¹⁾ In de N.R.C. van 24 Mei lezen wij het volgende:

„Een rapport van het Internationale Arbeidsbureau. In een rapport aan de internationale arbeidsconferentie, die den 4den Juni haar zitting te Genève zal openen, zegt de Directeur van het Internationaal Arbeidsbureau, Butler, dat de wereldwerkloosheid over het afgelopen jaar met 15 pCt. is verminderd. Hij constateert daartegenover echter, dat bepaalde landen, met name Frankrijk, Nederland en Zwitserland aan het einde van 1935 een grooter totaal aan werklozen hadden, dan aan het eind van 1934.” Het is altijd maar weer dezelfde combinatie van goudlanden, die in de economische ontwikkeling achter blijven. Wij nemen dit voorbeeld uit vele, omdat het ons bijzonder onaangenaam aandeed, maar het laat zich met tal van dergelijke gevallen vermeerderen.

van een internationalen, d.i. gouden standaard zullen moeten aanpassen. Schrijvende over de taak der centrale geldorganen uit de President zich aldus:

„Elles devraient se donner pour tâche de reconstruire un système stable qui remplit les conditions essentielles sans lesquelles il ne peut y avoir d'équilibre financier et économique; il faudrait, dans chaque pays, adapter les prix de revient et de vente aux exigences de l'étalon commun et réaliser un équilibre tel que les oscillations de la monnaie au-dessus ou au-dessous de sa valeur légale fussent réduites au minimum” (blz. 12).

De door ons gecursiveerde woorden schijnen ons tekenend voor de opvatting, die bij de B.I.B. overheerscht. Het economisch leven wil men dienstbaar maken aan een internationalen standaard, zonder dat voldoende waarborgen bestaan, dat deze standaard inderdaad de noodige stabiliteit aan het geld zal verschaffen. Deze opvatting komt ons onjuist voor. De onjuistheid ervan wordt erkend in Engeland, maar de goudlanden zijn zoo ver nog niet. Vandaar de tweespalt in 's werelds monetaire politiek en vandaar het eindelooze wachten op een internationale stabilisatie, die slechts mogelijk is op basis van een standaard, die werkelijk stabiel is, maar niet op grondslag van een gouden standaard, die slechts stabiele wisselkoersen waarborgt, doch intern tot de grootste storingen aanleiding kan geven, tenzij daartegen afdoende maatregelen van correctieven aard worden getroffen.

Zoolang over deze quaestie nog zoo diepgaand meeningsverschil bestaat, blijft de terugkeer tot een internationaal geldwezen uitermate dubieus. Waaruit dan tevens volgt, dat ook de B.I.B. niet tot groote ontwikkeling zal kunnen komen. G. M. V. S.

WETTELIJKE REGELING DER VESTIGING VAN MIDDENSTANDSBEDRIJVEN.

Het is ook voor niet-ingewijden merkbaar, dat onder den tegenwoordigen Minister van Handel, Nijverheid en Scheepvaart door de Regeering, meer dan voorheen, een doelbewuste en stelselmatige middenstandspolitiek gevoerd wordt. Het departementale en parlementaire apparaat is allengs in vlotter tempo gaan werken en naast de Opruimings- en Uitverkoopwet zullen, naar mag worden aangenomen, weldra nog eenige speciale wettelijke regelingen met betrekking tot het kleinbedrijf tot stand komen.

Ook de indiening van het wetsontwerp nopens de *uitoefening van beroepen en bedrijven door vreemdelingen*, dat intusschen een algemeen karakter draagt, is vrucht van onvermoeide actie der landelijke middenstandsorganisaties, welke op de totstandkoming daarvan reeds gedurende enkele jaren hebben aangedrongen.

Nadat destijds een wettelijke regeling tot stand gekomen was, waardoor het verrichten van arbeid door vreemdelingen aan voorschriften gebonden werd, die dezen arbeid beperkte, werd nog meer dan te voren de behoefte gevoeld aan zulk een wettelijke regeling voor vestiging van vreemdelingen als beroep of bedrijf uitoefenende zelfstandigen. Immers vele vreemdelingen, wier vergunning werd ingetrokken om als arbeider te werken, vestigden zich, bij de vele andere gevestigde vreemdelingen, zelfstandig.

Evenals voor het verrichten van arbeid in loondienst door vreemdelingen is hier gekozen een vergunningstelsel voor bij Koninklijk Besluit aangewezen beroepen en bedrijven.

De mogelijkheid is geopend een vergunning slechts voor te schrijven voor een bij het betreffende besluit aangewezen gedeelte van Nederland.

Het ligt in de bedoeling, zoo noodig aan een vergunning voorwaarden en beperkingen te verbinden, bijv. de aanwijzing van een bepaalde gemeente, waarvoor de vergunning zal gelden.

Zie hier in hoofdtrekken de voorgenomen wettelijke regeling omtrent de uitoefening van beroepen en bedrijven door vreemdelingen, waarbij wij thans slechts even blijven stilstaan, omdat deze bijdrage

beoogt een breeder terrein te bestrijken. Nochtans blijkt uit de Memorie van Toelichting duidelijk, dat de aandrang om tot deze maatregelen te geraken, in hoofdzaak uit middenstandskringen is voortgekomen. Als kenmerkende voorbeelden van bedrijfsmoeilijkheden door overmatige vestiging van buitenlandse ondernemers worden immers o.m. genoemd de terrazzo-werkers, kappers en kleermakers.

Principieel en practisch is voor het middenstandsbedrijf van nog grooter beteekenis het laatstelijk ingediende wetsontwerp, houdende regeling betreffende *het vestigen van inrichtingen, waarin eenige tak van detailhandel, ambacht of kleine nijverheid zal worden uitgeoefend*.

De „Vestigingswet-Kleinbedrijf”, zooals zij officieel bij afkorting genoemd zal worden, brengt de verwezenlijking van de z.g. *vestigingseischen* voor den middenstand. Naar men zich zal herinneren, is de voorbereiding van een Vestigingswet voor de industrie gaande.

Blijkens de Memorie van Toelichting tot het ontwerp „Vestigingswet-Kleinbedrijf” heeft de Regeering een tweeledig doel willen nastreven:

1e. in sociaal opzicht het bevorderen van een duurzame verbetering van de positie van den middenstand;

2e. in economisch opzicht het verheffen van het peil van het middenstandsbedrijf en het keeren van den grooten stroom van ongeschikten, die zich blijken onderzoek bij voorkeur juist in deze zone van het economisch leven plegen te wagen.

Naast deze voornaamste doeleinden staat nog de mogelijkheid om, zij het langs indirecten weg, te bevorderen, dat de in verschillende branches van het kleinbedrijf bestaande overbezetting wordt tegengegaan.

Vindt men in de zoo juist genoemde doelstelling reeds een voldoende rechtsgrond, zonder twijfel kan men voor de indiening van dit wetsontwerp een rechtvaardiging vinden in een beroep op het algemeen belang. Immers, indien de onderhavige maatregelen kunnen leiden tot verbetering van bedrijfsvoering, meer dienstbetoon ten opzichte van den gebruiker, verheffing van het vakkundig peil en beteugeling van economisch niet-verantwoorde vestigingen, dan wordt daarmee niet alleen een groepsbelang, doch zeer zeker ook het algemeen belang gediend.

Hierin ligt opgesloten, dat het wetsontwerp dan ook geen verdere strekking mag krijgen dan het thans heeft, zoodat met name het invoegen van het z.g. behoefte-element onder de vestigingseischen een zoo duidelijke afwijking van de grondbeginselen zou teekenen, dat de regeling dan niet meer met een beroep op het algemeen belang zou kunnen worden verdedigd, omdat zij daardoor een protectionistisch karakter zou verkrijgen.

Gelukkig geeft de minister aan den thans gekozen vorm „verreweg de voorkeur boven een rechtstreekse afweer, die met inschakeling van het z.g. behoefte-element de toestrooming van nieuwe levenskrachtige elementen in den weg zou staan.” Dit standpunt is geheel in overeenstemming met het gevoelen van den *Middenstandsraad*, als ook van de meerderheid van den Economischen Raad.

Het is dan ook te hopen, dat de Regeering weerstand zal weten te bieden aan elken aandrang, welke van een beoordeeling van vestigingsaanvragen naar *objectieve* normen ontherroepelijk moet leiden tot een subjectieve, dus willekeurige behandeling. Wanneer men op één terrein de rechtszekerheid angstvallig heeft te handhaven, dan is het wel hier, waar de Staat rechtstreeks ingrijpt in de bestaansmogelijkheid van het individu. In het thans gekozen stelsel is dit overheidsingrijpen met voldoende waarborgen omkleed, hetgeen een groote verdienste van het wetsontwerp is. Dit kan helaas niet gezegd worden van de verordeningen, door welke sommige gemeenten

getracht hebben op eigen houtje het behoefte-element in locale vestigingseischen in te schakelen. Daargelaten dat men van die zijde nog geen poging heeft gewaagd om een concrete omschrijving te geven van hetgeen in dit verband onder „behoefte” dient te worden verstaan, terwijl men evenmin een bruikbaar criterium voor het bepalen van die behoefte heeft weten aan te geven, ligt er een groot gevaar in het hanteeren van dit instrument door organen van belanghebbenden en/of door de overheid. Sommige middenstanders schijnen in dit opzicht hardleersoh te zijn!

Zijn wij over dit wetsontwerp in algemeenen zin wel voldaan, ten aanzien van de te verwachten uitwerking in de practijk gevoelen wij twee hoofdbezwaren. In de eerste plaats hangt de toepassing van de wet i.c. de doorvoering van vestigingseischen voor bepaalde bedrijfstakken af van de indiening van een aanvraag door bevoegde organisaties en de uitvaardiging van een Algemeenen Maatregel van Bestuur, den Middenstandsraad gehoord.

Ofschoon dit systeem ongetwijfeld zekere voordeelen biedt — men voorkomt bijv. de toepassing in een bedrijfstak, welke bij gemis aan voldoende vakopleiding daarvoor nog niet rijp is — blijft toch het belangrijke nadeel, dat de toevloed van onbekwame, onsoliede nieuwkomers over een breede linie gehandhaafd blijft. Wij vragen ons dan ook af, of het niet gewenscht ware, dat de drie Nederl. Middenstandsbonden als rechtspersoonlijkheid bezittende verenigingen in den zin van art. 1 der wet niet goed zullen doen om, bij wijze van crisismaatregel, invoering van vestigingseischen voor het geheele middenstandsbedrijf te vragen, waarbij men dan den eisch van vakbekwaamheid — zoo noodig door een crisisvoorziening in de wet zelve — tijdelijk zou kunnen uitschakelen, door aanvankelijk slechts te vorderen een zekere algemeene ontwikkeling en algemeene handelskennis om later dien eisch bedrijfs-gewijze te specialiseeren.

Aldus zou het wetsontwerp meer voldoen aan hetgeen dienaangaande in de Troonrede-1935 in het vooruitzicht werd gesteld, nl. verlichting van den zwaren druk op het middenstandsbedrijf.

Ons tweede hoofdbezwaar, dat eigenlijk meer de practische uitvoering raakt, is gelegen in het ontbreken van een voldoende registratie der bij de inwerkingtreding der wet bestaande middenstandsbedrijven. Wij herhalen ons reeds eerder verdedigd standpunt, dat men te dien einde zoo spoedig mogelijk uitvoering zal moeten geven aan een anderen wensch van den georganiseerden middenstand, nl. verplichte inschrijving van alle handelszaken zonder onderscheid in het Handelsregister, althans een soortgelijke registratie.

Zonder deze registratie zal het o.i. in de practijk uiterst moeilijk zijn om vast te stellen, of er inderdaad sprake is van een nieuwe vestiging, of van een zoodanige verandering in den aard van de bedrijfsuitoefening, dat deze met vestiging behoort te worden gelijk gesteld.

Wanneer het inderdaad de bedoeling is om den ongebreidelde toevloed van onvolwaardige bedrijfjes te wéren, dan zal men de in art. 2 sub b. gelaten mogelijkheid om geen vergunning te eischen voor vestiging van een inrichting in den zin der wet door bij Algemeenen Maatregel van Bestuur aan te wijzen soorten van kleine handels- of ambachtslieden tot het uiterste moeten beperken, anders wordt de deur open gezet voor ontduiking op groote schaal. De beunhazerij zou dan wellicht nog weliger gaan tierden dan thans reeds het geval is.

Voorts is bij ons de vraag gerezen, of onder de objectieve vestigingseischen ook met vrucht „lokaliteitseischen” zouden kunnen worden opgenomen, alzo minima, waaraan de inrichting — zoowel huisvesting als uitrusting en inventaris — bij de vestiging behoort te voldoen.

Het wil ons voorkomen, dat dit criterium eenvoudiger en juist hanteerbaar zou zijn dan de eisch van credietwaardigheid, welke trouwens uit het bezit van een bepaalde installatie valt af te leiden.

Hiermede hebben wij de belangrijkste bezwaren, welke bij een voorstander van deze wettelijke regeling opkomen, aangestipt. Het lijdt geen twijfel, dat ook nog op onderdeelen critiek te oefenen valt, doch zulks valt buiten het bestek van dit artikel.

Voor ons schuilt de grootste voldoening over dit wetsontwerp in de volgende stellingen, welke de Memorie van Toelichting poneert:

1e. Gezond maatschappelijk inzicht gebiedt met betrekking tot het onderhavige vraagstuk te streven naar een regeling, die aan de overheid geen andere taak toekent dan het bevorderen, steunen en bekrachtigen van hetgeen uit het bedrijfsleven zelf is opgekomen.

2e. Principieele handhaving der vrijheid van bedrijf voor den detailhandel, het ambacht en de kleine nijverheid zóó, dat het zonder uitzondering aan ieder, die aan bepaalde minima van deskundigheid en credietwaardigheid voldoet, vrij staat zich te vestigen, is daarvan de markante trek.

Wij voegen hieraan toe, dat daarnaast voor het middenstandsbedrijf een belangrijke stimulans en een opvoedende kracht gelegen kan zijn in de bepaling, dat de organisaties van klein-ondernemers als regel eerst dan met vrucht invoering van vestigingseischen voor een bepaalde bedrijfstak zullen kunnen vragen, wanneer zij zelf gezorgd hebben voor de noodige voorbereiding in den vorm van vakopleiding, ontwikkelingscursussen, vak-examens e.d. Onder normale omstandigheden is dit ook juist gezien en reeds uit hoofde van deze gezonde gedachte is aanneming van het wetsontwerp zonder principieele wijziging ten volle gerechtvaardigd, al moet men zich van de uitwerking in de practijk aanvankelijk geen gouden bergen voorstellen.

F. L. VAN DER LEEUW.

EEN DUBIUM WEGGENOMEN.

In het nummer van 8 April 1936 is de aandacht gevraagd voor een verschil van meening, gerezen naar aanleiding van art. 1 van het z.g. „Vastelastenontwerp”, welk art. in zijn zeer algemeene bewoordingen moest geacht worden zich ook uit te strekken over hypothecaire inschrijvingen op industrieele objecten e.d., verbonden voor langlopende obligatieleeningen onder trustverband. Deze uitlegging moest wel in strijd schijnen met de algemeene strekking van het ontwerp, en werd daarom door sommigen zonder meer als onjuist verworpen, maar intussen kon men, zonder de bewoordingen van het artikel geweld aan te doen, daarin toch niet anders lezen, dan dat ook de hypothecaire obligatieleeningen zouden vallen onder de beperking der rente tot 4¼ pCt. In art. 3, de uitzonderingen op art. 1 aangevende, werden de bedoelde obligatieleeningen niet genoemd.

Wat op dit punt oorspronkelijk precies de bedoeling van de Regeering is geweest, blijft tot heden onzeker, maar het nader gewijzigd ontwerp heeft aan de onzekerheid een einde gemaakt door aan art. 3 een dende lid toe te voegen, bepalende, dat de rentereductie niet van toepassing is op vorderingen gedeckt door hypotheek, welke is verleend ten behoeve van de houders van aan toonder luidende schuldbrieven, welke onder trustverband staan.

Hiermede is, ook al mocht het van den aanvang af de bedoeling der Regeering zijn geweest deze soort hypotheeken buiten de werking der wet te laten, toch erkend, dat de tekst van art. 1 niet ongewijzigd kon blijven, zonder dat in art. 3 het aantal beperkingen nog met één werd vermeerderd. Op een belangrijk punt is thans verduidelijking van het ontwerp verkregen, en latere rechtsstrijd wordt voorkomen.

Er zijn alleen reeds ter beurze meer dan 20 hypothecaire obligatieleeningen genoteerd, wier rentevoet

boven 4% pCt. ligt, en deze allen worden dus nu door het ontwerp niet geraakt. Waar het hypothecaire crediet in het algemeen door de bekende omstandigheden in zijn functioneering belemmering ondervindt, stemt het tot voldoening, dat thans de behoefte aan industrieel crediet, voor zoover daarvoor dekking wordt gezocht op de kapitaalmarkt, een hinderpaal op den weg daarheen ziet weggenomen.

F. v. L.

DE RIJSMIDDELEN OVER APRIL 1936.

De kleine stijging, die in Maart jl. in den loop der middelen kon worden opgemerkt, heeft zich helaas niet gehandhaafd. De maand April zorgde voor een overzicht, zooals wij deze in den laatsten tijd al zooveel gezien hebben; de daling gaat nog steeds voort, zij het in vertraagde beweging. Wat de indirecte belastingen betreft, verschilde de totale maandopbrengst niet zooveel van die van dezelfde maand van het vorige jaar (thans f 28.705.500 tegen f 28.916.900 in April 1935). Bij nauwkeuriger beschouwing blijkt intusschen, dat alleen de invoerrechten, het statistiekrecht, de geslachtaccijns en de suikeraccijns, de couponbelasting en de successierechten een hogere opbrengst hebben gegeven; het leeuwendeel werd door de invoerrechten verschaft. De andere middelen liepen alle in opbrengst terug. De totale opbrengst bleef dan ook niet onbelangrijk bij de gemiddelde maandraming ten achter (met f 2.255.000). Deze werd alleen overtroffen bij de invoerrechten, den geslachtaccijns, den bieraccijns en de loodsgelden.

De totale opbrengst over de eerste vier maanden van het jaar bedraagt f 115.017.700 tegen f 119.990.500 in hetzelfde tijdvak van 1935 en bij een evenredige raming van f 123.841.700. Slechts vier middelen (de invoerrechten, het statistiekrecht, de geslachtaccijns en de omzetbelasting) brachten meer op dan in 1935; de raming werd eveneens bij vier middelen overtroffen (de invoerrechten, de geslachtaccijns, de couponbelasting en de loodsgelden). Alles bij elkaar genomen zijn de fiscale resultaten van de reeds verstreken maanden verre van fraai.

In tegenstelling met de beide vorige maanden vertoonde de dividend- en tantiëmebelasting ditmaal een daling en wel een niet onaanzienlijke (van f 380.600), waardoor de in het eerste kwartaal verkregen voorsprong weder werd omgezet in een naideelig saldo voor 1936 (van f 234.000). Het is evenwel thans nog te vroeg in het jaar, om bij dit uiterst grillige middel aan de hand van deze maandopbrengsten reeds een bepaalde conclusie te trekken.

Opvallend is ditmaal weer de hooge opbrengst van de invoerrechten, die een accres aanwezen van f 890.400 en een surplus van f 1.365.300 gaven boven de gemiddelde maandraming (van f 7.000.000). Doordat ook de vorige maand gunstig was, kwamen de ontvangsten van de eerste vier maanden f 1.672.700 uit boven die van hetzelfde tijdvak van 1935, terwijl een overschot van f 1.057.000 boven het evenredige deel der raming aan de schatkist ten goede kwam. Ook de opbrengst van het statistiekrecht vertoonde een stijging (van f 1.700). Men moet dus wel tot de slotsom komen, dat er eenige verbetering van onzen buitenlandschen handel is te constateeren, al dient te worden afgewacht, of deze opleving zich zal handhaven, dan wel alleen aan een bijzondere oorzaak (extra benzine-invoer) moet worden toegeschreven.

De accijnzen gaven op een enkele uitzondering na weer ongunstige cijfers te zien. Het zout verschaftte f 27.500 minder dan in April 1935 en f 69.300 minder dan de maandraming. Beter gaat het den laatsten tijd met den geslachtaccijns; hier bedroeg de vooruitgang in de afgelopen maand f 3.400, doch in vergelijking met de maandraming werd f 101.600 meer ontvangen. Zooals bekend, is de oorzaak te zoeken in het toegenomen verbruik van rundvleesch,

alsmede in het aantrekken der vee prijzen. De wijnaccijns gaf f 21.500 minder, gevolg van de verlaging der opcenten bij de wet van 13 September 1935 (Staatsblad No. 548). De opbrengst bleef f 130.500 bij de raming ten achter, doch de eerste maand van het kwartaal is voor dit middel niet belangrijk. De godistilleerdaccijns gaf een vermindering te zien van f 31.700; ook de raming werd niet bereikt (nadeelig verschil f 98.400). Bij deze heffing is de daling van het verbruik nog steeds niet tot stilstand gekomen. Hetzelfde crisisverschijnsel doet zich bij den bieraccijns voor, die ditmaal f 15.700 minder opleverde dan in de gelijknamige maand van het vorige jaar, hoewel hierbij moet worden opgemerkt, dat de opbrengst der afgelopen maand volstrekt niet ongunstig was, immers f 104.600 boven de maandraming en beduidend meer dan in de voorafgaande maanden. Aan deze enkele hooge ontvangst mag evenwel niet te veel beteekenis worden gehecht; over het algemeen genomen, kan de bieraccijns zich niet handhaven. De suikeraccijns vertoonde een stijging van f 229.900; de ontvangsten van April 1935 waren echter buitengewoon laag, zoodat deze toeneming niet veel zegt; integendeel, op zichzelf beschouwd was de opbrengst der afgelopen maand gering en bleef zij f 757.700 achter bij de raming. Gerekend over vier maanden, kwam in 1936 f 1.586.300 minder binnen dan in hetzelfde tijdvak van 1935. Reeds in vorige overzichten werd intusschen medegedeeld, dat de ontvangst ongunstig is beïnvloed door den inslag van suiker, waarvoor krediet voor den accijns is toegestaan. Tenslotte de tabaksaccijns, die zich in dalende lijn blijft bewegen en ditmaal f 44.900 minder opleverde dan in April 1935 en f 326.700 bij de maandraming ten achter bleef. De teruggang moet worden toegeschreven aan de daling van het verbruik en de verschuiving ervan naar lagere prijsklassen.

De belasting op gouden en zilveren werken gaf f 5.700 minder. De omzetbelasting kon evenmin de opbrengst van April 1935 halen; de ontvangsten liepen terug met f 268.200. Nu is de eerste maand van het kwartaal doorgaans niet zeer gunstig; bovendien is hier wellicht eenige wisselwerking met de maand Maart jl., toen de inkomsten uit deze heffing zeer aan den hoogen kant waren. Gerekend over vier maanden geeft de omzetbelasting een vooruitgang te zien van f 516.700. De couponbelasting verschaftte f 28.400 méér, waardoor het tekort over de reeds verstreken maanden verminderde tot f 46.100. Daarentegen kwam tot dusver reeds f 223.600 meer in dan het evenredige deel der raming.

De middelen, die in meer rechtstreeksch verband staan met het zakenleven, vertoonen nog steeds een vrij diepe inzinking. De zegelrechten brachten f 303.100 minder op, waarvan f 120.400 op rekening komt van een trager vloeien der beursbelasting. Er is weinig bedrijvigheid in de geldwereld. De registratierechten gingen achteruit met f 186.900 door den stilstand van den handel in vast goed. Bij beide heffingen werd ook de maandraming niet gehaald. Ook het overzicht over de reeds verstreken maanden is verre van gunstig; in het tijdvak Januari t/m. April hebben de zegelrechten f 670.700 en de registratierechten f 783.800 minder opgeleverd dan in 1935.

De successierechten brachten weer iets meer op dan in de eerste maanden van het loopende jaar. Met een opbrengst van f 3.055.300 kwamen zij f 93.500 uit boven de ontvangsten van April 1935. Toch werd de maandraming nog niet gehaald (nadeelig verschil f 344.700); dit laatste is intusschen niet te verwonderen, daar de jaarraming voor 1936 f 7.800.000 hooger is gesteld in verband met de opcenten, welke worden geheven ingevolge de wet van 20 December 1935 (Staatsblad No. 725) en waarvan de invloed praktisch nog wel niet groot zal zijn. De loodsgelden leverden f 173.100 minder, gevolg van de sterke verlaging van het tarief. Er kwam in de eerste 4 maanden

den echter *f* 11.300 boven de verwachting binnen.

Wat de Directe Belastingen, onder Afdeling Ia verantwoord, betreft, kan worden opgemerkt, dat aan grondbelasting thans een bedrag van *f* 10.012.600 voor het Rijk op kohier is gebracht of *f* 391.500 meer dan op hetzelfde tijdstip van 1935. Het nadeelig saldo, dat te dezen opzichte op ultimo Maart was ontstaan, is hiermede weder in een voordeelig omgezet. In de afgelopen maand bedroeg de toeneming *f* 2.919.000. Het bedrag der opgelegde aanslagen is hierdoor bijna gelijk aan de raming voor 1936. Bij de overige kohierheffingen verschilt de stand per 30 April niet noemenswaard van dien per ultimo Maart jl. Het wachten is hier op de aanslagen van het nieuwe belastingjaar 1936/1937.

Voor het Verkeersfonds werd in de afgelopen maand ontvangen *f* 5.403.700, waarvan *f* 5.374.100 motorrijtuigenbelasting (April is de gunstige maand voor deze heffing). Het Verkeersfonds blijft goed op peil; gerekend over 4 maanden, kwam in 1936 ruim *f* 20.000 meer binnen dan in het vorige jaar.

AANTEKENINGEN.

Reciprociteit in de Amerikaansche handels-politiek.

In het Aprilnummer van „The Index” van de New-York Trust Company wordt een bespreking gewijd aan de nieuwere handelspolitiek der Vereenigde Staten, waaraan wij het volgende ontleenen:

Toen het beginsel van reciprociteit aan de Amerikaansche handelspolitiek ten grondslag werd gelegd, was een wijziging van de Tariefwet 1930 noodig. Deze kwam in Juni 1934 tot stand. De President der Vereenigde Staten kreeg hierdoor de bevoegdheid om bij te sluiten handelsverdragen de tarieven zooveel te wijzigen als noodig was om van de tegenpartij de grootste faciliteiten voor den Amerikaanschen buitenlandschen handel te verkrijgen; de tariefsverhoging of -verlaging mocht echter de 50 pCt. niet te boven gaan. Voorts zouden alle concessies gedaan worden op basis van de meestbegünstiging, d.w.z. dezelfde concessies zullen worden gegeven voor soortgelijke producten uit de overige contracteerende landen, tenzij het landen betreft, die naar het oordeel van den President discrimineerend t.a.v. den Amerikaanschen handel optreden.

Deze wijzigingen hebben aanleiding gegeven tot het afsluiten van een tiental handelsverdragen, waarvan de volgende bepalingen een richtlijn vormden:

1e. een verlaging van de geldende rechten en 2e. het vaststellen van een lijst van de goederen, waarop geen invoerrecht betaald hoeft te worden. In aansluiting hierop werden bepalingen omtrent wijziging der contingenteringen en andere maatregelen, welke het handelsverkeer belemmerden, opgenomen.

In het algemeen werden geen bepalingen gemaakt ter verleenning van handelscredieten of vrijmaking van geblokkeerde vorderingen; met Brazilië werd dit laatste bijv. in een aanvullend verdrag geregeld.

De hierboven genoemde tariefsveranderingen komen in het kort op het volgende neer: Amerika heeft het aantal vrije invoerartikelen uitgebreid en in aansluiting daarop de invoerrechten voor enkele specifieke producten verlaagd. In ruil daarvoor heeft Amerika een verlaging van invoerrechten weten te bedingen voor haar belangrijkste uitvoerproducten: ijzer en staal, motorrijtuigen, vleeschwaren en fruit.

Opmerkelijk is, dat in de jongere handelsverdragen de industrie een bevoorrechte positie inneemt, terwijl in de verdragen van ouderen datum de land- en tuinbouw de grootste voordeelen genoten. Zoo zijn thans gunstige bepalingen bedongen voor motorrijtuigen, radio's, landbouw- en industriemachines, e.a.

De bedoelde handelsverdragen zijn meerendeels eind 1935 en begin 1936 met de navolgende staten gesloten: Canada, Cuba, België, Nederland, Brazilië,

Zweden, Columbia, Zwitserland, Honduras en Haiti. Een groep landen, die gezamenlijk in 1935 27,2 pCt. van den totalen Amerikaanschen export en 36 pCt. van den import vertegenwoordigden.

Voor de Vereenigde Staten is het verdrag met Canada op het oogenblik het belangrijkste, hetgeen wel blijkt uit de uitvoercijfers. In het tijdvak 1926—1929 was de uitvoer naar Canada ongeveer 17 pCt. van den totalen Amerikaanschen uitvoer; tusschen 1929 en 1934 is hij afgenomen met 68 pCt. en de invoer met 54 pCt. In dit verdrag heeft Amerika den invoer van kranten en tijdschriften, papierhout en houtpulp vrijgelaten, het invoerrecht op whiskey verlaagd en een aantal concessies gedaan t.a.v. landbouwproducten. De landbouwbelangen zijn echter voor de belangrijkste van deze laatste producten beschermd door een limiet voor den invoer te stellen.

Aan de andere zijde heeft Canada tariefverlagingen vastgesteld voor een groot aantal belangrijke industriële producten en ook eenige concessies gedaan voor producten als vleesch, versche groenten en fruit.

De resultaten van de genoemde verdragen zijn uiteraard nog moeilijk te bepalen door den korten duur, waarvoor zij nog pas gelden, doch de handel met Cuba (per 3 September 1934 trad hier het verdrag in werking) kan een aanwijzing zijn hoe ook de anderen zich zullen ontwikkelen. Niettegenstaande suiker door de Jones Cortigan Act in de Vereenigde Staten nog gecontingenteerd is, is de verlaging van de suikerrechten als hoofdoorzaak te beschouwen voor de stijging van den Amerikaanschen invoer (van 42 miljoen tot 90 miljoen Dollar in de eerste 8 maanden van 1934 en 1935). Door de gestegen koopkracht in Cuba en de verlaging van invoerrechten op bloem, sigaretten e.a. artikelen steeg de waarde van den Amerikaanschen uitvoer naar dit land in dezelfde periode van 27 tot 38 miljoen Dollars. Alhoewel ook de handel met België, waarvan de resultaten vanaf 1 Mei 1935 bekend zijn, toegenomen is, zou het voorbarig zijn deze cijfers als bewijs voor de juistheid van de nieuwe politiek aan te voeren, gezien de geringere toeneming van den totalen in- en uitvoer (24 pCt. en 7 pCt. sedert 1934). Het is noodzakelijk de ontwikkeling van den handel met de overige landen af te wachten, alvorens definitief te oordeelen.

In de toekomst zijn onderhandelingen te verwachten met Frankrijk, Italië, Finland, Spanje, Guatemala, Nicaragua, Salvador, Costa Rica en Engeland. Mochten ook met deze landen soortgelijke overeenkomsten gesloten worden, dan zullen deze 54 pCt. van den Amerikaanschen buitenlandsehen handel beslaan.

Uit de uitlatingen van Staatssecretaris Hull, onder wiens leiding de nieuwe handelspolitiek wordt gevoerd, blijkt, dat men het streven naar verlaging van de overal hoog opgetrokken tolmuren beschouwt als een schrede in de richting van herstel van den ontredderden wereldhandel en dat men den ingeslagen weg vooralsnog niet zal verlaten.

Economisch-Statistisch Maandbericht.

Rectificatie. Het Economisch-Statistisch Maandbericht van 22 Mei jl. bevat op pag. 93, 1e kolom, in de samenvatting van het artikel: „Nederland's positie als zeevarende mogendheid op het keerpunt der internationale depressie” een storende fout. Te aangeduider plaatse dient namelijk onder punt 8 „toeneemt” te worden vervangen door „afneemt”, zoodat de betreffende zinsnede dan als volgt luidt:

„8. de rest van onze vrachtwloot nog steeds sterk afneemt.”

Statistisch overzicht van groothandelsprijzen.

Teneinde de beschikbare ruimte zooveel mogelijk te kunnen benutten, heeft de Commissie van Redactie besloten het statistisch overzicht van groothandelsprijzen niet meer iedere week in zijn geheel op te nemen. Indien het noodzakelijk is, zal in het ver-

volg het overzicht verkort worden opgenomen, namelijk alleen het basisjaar met de laatste weken en maanden. Hiermede zal in dit nummer een aanvang worden gemaakt. Minstens eenmaal per maand zal evenwel de volledige statistiek worden gegeven.

INGEZONDEN STUKKEN. DE UITVOERING DER ONGEVALLENWET 1921 DOOR BEDRIJFSVEREENIGINGEN.

Dr. F. E. Posthuma schrijft ons:

Nu de tijd te naderen schijnt, dat de Minister van Sociale Zaken, daarmede gevolg gevende aan een door hem en ook reeds door zijn ambtsvoorganger aangekondigd voornemen, een voorontwerp van wet bij den Hoogen Raad van Arbeid zal indienen, hetwelk deelneming van bedrijfsverenigingen aan de uitvoering van de Ongevallenwet 1921 zal mogelijk maken, gevoelen velen zich geroepen hun gedachten omtrent den meest wenschelijken vorm van organisatie der industriële ongevallenverzekering op schrift te stellen.

Niet steeds zijn die denkbeelden getoetst aan ervaring, gedurende een lange reeks van jaren eenerzijds op het gebied der industriële ongevallenverzekering met ambtelijke uitvoering, anderzijds op nevenliggend terrein met uitvoering mede door het particulier initiatief verkregen, en aangezien het ons voorkomt, dat noch het belang van de werkgevers en arbeiders in handel en industrie, noch ook het algemeen belang gediend kan zijn met nieuwigheden, tot stand gebracht, zonder dat van de lessen van het verleden voldoende partij is getrokken, zij het ons veroorloofd ten deze een waarschuwend stem tegen denkbeelden, met betrekking tot deze aangelegenheid ter kennis van het publiek gebracht, te doen hooren.

In het bijzonder geeft ons hiertoe aanleiding een artikel, onder den titel: „De Industriële Ongevallenwet op de helling” van de hand van den heer Fortanier verschenen in Economisch-Statistische Berichten van 8 April 1936.

Kunnen wij onderschrijven wat de steller van deze bijdrage als inleiding van zijn artikel doet opmerken, n.l. dat een wijziging van de organisatie der ongevallenverzekering in de richting van het „zelf doen” door de belanghebbenden volkomen ligt in de lijn der maatschappelijke ontwikkeling en dat de uitvoering van de Land- en Tuinbouwongevallenwet en van de Ziektewet door bedrijfsverenigingen succesvol is geweest, niet kunnen wij deelen de belichting van de zaak, welke de schrijver geeft bij de beantwoording van enkele door hem aan de orde gestelde hoofdvragen.

Het pleit, dat de heer Fortanier voert, kenmerkt zich op het hoofdpunt, betrekking hebbende op de vraag hoever de te verwachten wetswijziging de lijn van het zelf doen zal dienen door te trekken, door een niet te miskennen innerlijke tegenstrijdigheid. Bij de beantwoording van de vraag of de voor de uitvoering van de ongevallenverzekering in het leven te roepen bedrijfsverenigingen ten volle het ongevallenrisico zullen dragen dan wel of zulks zich zal beperken tot geldelijke gevolgen van de voorgekomen ongevallen gedurende een tijdvak van bepaalden duur nadat de invaliditeit is ontstaan — de heer Fortanier noemt als voorbeeld een termijn van 6 maanden — kiest de heer Fortanier het laatste, aan de Rijksverzekeringsbank overlatende bij uitsluiting het risico te dragen van de zware ongevallen.

Tot grondslag voor deze keuze voert de schrijver als eenige argument aan de weliswaar door het bezigen van cursief gedrukte letters met nadruk verkondigde stelling, dat de groote gedachte van het „zelf doen” pas tot haar recht komt bij autonome decentralisatie, maar in het leveren van bewijs er voor, dat deze stelling ertoe moet leiden aan de bedrijfsverenigingen niet het dragen van het risico der zware ongevallen toe te vertrouwen, slaagt de heer Fortanier ons inziens niet.

De schrijver doet er overduidelijk van blijken, dat het slechts de gevolgen voor de bedrijfsverenigingen van het door deze instituten doen dragen van het volledige ongevallenrisico zijn, welke hem ertoe hebben bewogen zijn keuze niet in tegengestelden zin te vestigen. Want de heer Fortanier ziet in dat, wanneer men de op te richten bedrijfsverenigingen het volledige ongevalsrisico gaf, dat zeer groote eischen zou stellen aan haar financiële draagkracht, aan haar medischen, technischen en actuarielen staf. Maar wanneer de heer Fortanier daarop laat volgen, dat dan van zelfstandige bedrijfsgewijze-uitvoering niets terecht zou komen en dat voor de uitvoering als basis gebruik gemaakt kan worden van de thans bestaande vakbedrijfsverenigingen voor de Ziektewet, komt duidelijk uit, dat voor hem de organisatie der ongevallenverzekering niet is een probleem, welker oplossing zich zal dienen te richten naar de specifieke eischen, welke een deugdelijke uitvoering van dezen tak van sociale verzekering stelt en vragen wij ons af, of de heer Fortanier niet teveel uit het oog verliest, dat de oplossing van dit probleem zich vóór alles zal dienen te richten naar de specifieke eischen, welke een deugdelijke uitvoering van dezen tak van sociale verzekering stelt; een op zichzelf niet zeer belangrijke uitbreiding van de werkingssfeer van instituten op ander terrein, n.l. de bedrijfsverenigingen, welke de Ziektewet uitvoeren, mag in dezen niet op den voorgrond worden geplaatst.

Indien dus valt aan te toonen — gelijk wij meenen, dat het geval is — dat het doen dragen van het volledige ongevalsrisico door bedrijfsverenigingen de voorkeur verdient en dat bedrijfsgewijze-uitvoering zich daarmede zeer wel verdraagt, dan impliceert zulks, dat het algemeen belang vordert, dat de ongevallenverzekering door andere instituten dan de bedrijfsverenigingen voor de Ziektewet wordt ter hand genomen en dat dat algemeen belang niet behoort te worden opgeofferd aan de belangen van laatstgenoemde verenigingen.

Om zijn zienswijze te rechtvaardigen, toont de heer Fortanier zich een zeer volgzaam discipel van de bestuursleden der Rijksverzekeringsbank, die niet nagelaten hebben in den laatsten tijd, ieder op hun beurt, een dusdanige wijziging van de Ongevallenwet voor te staan, dat althans voor het Rijksorgaan een zoo groot mogelijk gedeelte van de thans aan hetzelfde toevertrouwde taak zal behouden blijven.

Ook de heer Fortanier toont zich eenerzijds ten zeerste begaan met het toekomstige lot van de portefeuille der Rijksverzekeringsbank, zooals die z.i. na een wetswijziging, welke bij de nieuwe organisatie der ongevallenverzekering een dualistisch stelsel zou in het leven roepen, zou zijn samengesteld uit een combinatie van kleine werkgevers, financieel zwakke werkgevers en werkgevers, wier personeel een relatief hoog risico opleveren. Anderzijds ziet hij, behalve het voordeel, dat de vakbedrijfsverenigingen voor de Ziektewet ook de ongevallenverzekering in beperkten omvang zouden kunnen uitvoeren, de voordeelen van een behoud van de Rijksverzekeringsbank in het in één hand blijven van de eenheid vereischende invaliditeits-schattingen bij rente-aanspraken en in één grooten voor allen geldenden medischen Rijkscontrole-dienst.

Wanneer de heer Fortanier kennis had gedragen van de hoofdartikelen van de Risico-Bank van 15 Februari en 15 Maart 1935 en van 15 Maart 1936, waarin de door hem van bestuursleden der Rijksverzekeringsbank overgenomen bezwaren zijn weerlegd, zou hij argumenten hebben kunnen lezen, waarom de door hem vermelde categorieën van werkgevers volstrekt niet de dupe zullen behoeven te worden van een dualistisch stelsel, alsook dat de ongunstige uitkomsten, bijv. van het Landbouwongevallenfonds, volstrekt niet behoeven te worden toegeschreven aan werkgevers met relatief hooger risico.

Met zichzelf in strijd is de heer Fortanier, wanneer

hij eenerzijds de uitvoering van de Land- en Tuinbouwongevallenwet, waar toch ook een dualistisch stelsel geldt, en dus de mogelijkheid van eenige variatie — behoudens het correctief van de rechtspraak — bestaat, een succes noemt en anderzijds zegt, dat invaliditeitsschatting bij rente-aanspraken een zoodanige eenheid vereischt, dat de Rijksverzekeringsbank bij uitsluiting de risicodragers der zware ongevallen zou moeten zijn.

Wij meenen voorts, dat één groote voor allen geldende medische Rijkscontrole dienst volstrekt geen onverdeeld goed zou zijn; integendeel is te verwachten, dat zulk een dienst een herhaling zou vertoonen van het beeld van de monopolistische administratie der Rijksverzekeringsbank met de daaraan verbonden bezwaren, te weten een administratie ingericht door een ambtelijk orgaan op kosten van het bedrijfsleven, hetwelk over deze administratie niets te zeggen heeft. Ook deze les uit de praktijk heeft de heer Fortanier nog niet geleerd.

Wanneer de heer Fortanier het bezwaar onder ogen ziet, dat een organisatie haar taak niet bevredigend kan vervullen, indien zij niet van stond af aan de ongevallen kan behandelen, waarvan zij de gevolgen na zekeren tijd te dragen heeft, beroept hij zich op de uitstekende functioneering van het instituut van den fabrieksarts.

Dat beroep moet echter falen. Bij de ondernemingsartsendienst heeft men te doen met een instituut, waarvan slechts een beperkt aantal ondernemingen gebruik maakt. Bovendien worden voor de erkenning van een geneeskundigen dienst bij een onderneming strenge eischen gesteld en bij niet-voldoening daaraan kan de erkenning worden ingetrokken.

Men bedenke, dat het aantal dergenen, die op het speciale terrein der ongevalleneeskunde deskundig zijn, beperkt is. In het plan van den heer Fortanier gaat het niet alleen over een veel langeren termijn van invaliditeit, gedurende welken de bedrijfsvereniging het ongeval zou behandelen, alvorens het aan de Rijksverzekeringsbank over te dragen (6 maanden, bij het fabrieksartseninstituut 6 weken), maar bovendien zou de ongevalsepatiënt gedurende dien aanvangstijd geneeskundig worden behandeld, en wel doorgaans door zijn huisarts en buiten controle van den medischen dienst, uitgaande van den drager van het risico der zware ongevallen. Ook hier gaat de heer Fortanier in tegen wat de ervaring in de praktijk leerde. Immers, die ervaring bracht de ongevallenverzekeraars ertoe de controle door hun medischen dienst op de geneeskundige behandeling der ongevalsepatiënten belangrijk te vervroegen (zgn. „directe controle”) en deze niet, zooals aanvankelijk geschiedde, te beperken tot den tijd na den 43sten dag na het ongeval.

En verder — en dit is wel het grootste bezwaar — wat zou er overblijven van de erkende voordeelen van de risico-overdracht ten aanzien van de zware ongevallen, wanneer te dien opzichte de Rijksverzekeringsbank niet alleen de eenige schaderegelaarster zou blijven, maar ook nog de eenige risicodraagster zou worden? Waarom hieraan de groote gedachte van het zelf doen niet te pas behoort te komen, toont de heer Fortanier niet aan. En toch, juist wederom de ervaring is het, die geleerd heeft, dat met de bij de Rijksverzekeringsbank in zwang geweest zijnde of nu toegepast wordende stelsels van financiering der verzekering — dus zowel het vroegere premiestelsel als het thans geldende omslagstelsel der Rijksinstelling — noch het arbeiders-, noch het werkgevers-, noch het algemeen belang gediend zijn. Want beide stelsels hebben tot gevolg, dat goed beveiligde en goed geleide ondernemingen moeten betalen voor uit het oogpunt van ongevallenvoorkoming en vermindering van ongevalsegevolgen slecht geoutilleerde ondernemingen. In tegenstelling met het omslagstelsel, zooals de Risico-Bank dat toepast. Want daar geeft de prikkel van het eigen belang den aangeslotenen belangstelling bij

de goede toepassing en uitvoering der verzekering en die belangstelling leidt wederom tot een medewerking dezer werkgevers, die in meer dan één opzicht aan een goeden gang van zaken bevorderlijk is.

Wanneer voorts de Risico-Bank dit succes heeft bereikt, dat het dezelfde beginselen, welke die organisatie deden oprichten, zijn geweest waaraan ook andere met haar samenwerkende instellingen, als de Centrale Landbouw-Onderlinge, de Tuinbouw-Onderlinge, Zee-Risico en de bedrijfsverenigingen voor de Ziektewet haar ontstaan danken, dan is dat zeker hieraan toe te schrijven, dat de oprichters der Risico-Bank één groote organisatie hebben gesticht. Het waren niet maar een aantal risico-vereenigingen, die in het leven werden geroepen, in de hoop dat zij wel zouden begrijpen, dat het verstandiger was op bepaalde punten met elkander samen te werken, een samenwerking die, zooals de heer Bölger in zijn artikel: „De uitvoering der Ongevallenwet door bedrijfsverenigingen”, eveneens in de Economisch-Statistische Berichten van 8 April 1936 verschenen, het noemt: „feitelijk van zelf ontstaat”. Neen, eerste eisch was het terstond optrekken van een hecht gebouw; één risicodragende instelling, terwijl niettemin de gedachte van bedrijfsgewijze risicodragen daarnaast tot verwezenlijking kwam. Deze samenwerking was van stond af aan gewild en doordat aldus eenheid van administratie, eenheid van behandeling van zaken gewaarborgd was, kon een onderlinge herverzekering voor die risico-vereenigingen in het leven worden geroepen en in stand blijven.

Over die administratieve eenheid nog een enkel woord. Dat een instelling, die het volledige ongevalsrisico draagt, toegerust moet zijn met een op administratief, financieel, juridisch, medisch, technisch en actuairieel terrein goed geoutilleerd apparaat en een groot draagvlak moet hebben, ziet ook de heer Fortanier in. Om aan de consequenties daarvan te ontkomen, ziet de schrijver af van het dualistisch stelsel. Alsof een orgaan, dat slechts het risico der kleine ongevallen zou hebben te dragen, het met zooveel minder dan een dergelijk goed toegerust apparaat zou kunnen stellen.

De kosten van een op hoog plan staand administratief orgaan vallen lichter te dragen, naar mate het draagvlak grooter is. Ook dat valt licht in te zien en ook dat heeft de praktijk bij de Risico-Bank geleerd.

Maar krijgt men dan niet, zooals de heer Fortanier stelt, dat het thans bestaande ambtelijke apparaat (R.V.B.) wordt vervangen door 4 of 5 gecentraliseerde diensten, welke even „ambtelijk” zullen worden en evenmin de diversiteit van belangen zullen kunnen behartigen? Ook hier zijn bij Centraal Beheer reeds voldoende sprekende voorbeelden aanwezig, die leeren, dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord. Zooals thans bedrijfsgewijze risicodragen zeer goed te vereenigen is met het samengaan van deze risicodragers in één hecht verband, zal ook bedrijfsgewijze-uitvoering in de toekomst evengoed gepaard kunnen gaan met samenvoeging van verschillende bedrijfstakken tot één risicodragende instelling.

Naar ons oordeel geldt ook in deze materie de spreuk, dat leeringen wekken, maar voorbeelden strekken.

DE INDUSTRIELE ONGEVALLENWET OP DE HELLING.

Dr. P. Beijer schrijft ons:

Het artikel van Dr. G. F. Fortanier, opgenomen in het nummer van 8 April jl., geeft mij aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen.

Tegen het door mij elders¹⁾ ontwikkelde dualistische stelsel heeft de heer Fortanier eenige bezwaren. Allereerst vreest hij, dat het verzekerd loonbedrag, dat bij het aanvullend overheidsorgaan, de Rijksver-

¹⁾ Dr. P. Beijer, Uitvoering der Ongevallenwet 1921 door Bedrijfsverenigingen, Amsterdam 1936.

zekeringsbank, zal worden ondergebracht, te gering zal zijn. Een 4-tal factoren zou hiertoe leiden. Gezien de ervaringen, opgedaan met de Ziektewet en de Land- en Tuinbouw-Ongevallenwet 1922, zou te verwachten zijn, dat dit, bij de Rijksverzekeringsbank verzekerde bedrag ongeveer 10 pCt. van het totale verzekeringsplichtige loonbedrag zal uitmaken. Aannemende, dat dit percentage ongeveer juist is, dient dus de vraag onder oogen te worden gezien, of dit een te klein draagvlak zou zijn voor een verzekering als de wettelijke ongevallenverzekering.

Ik ben van meening, dat dit bedrag geenszins te klein is. Deze meening wordt door Mr. H. Bijleveld, lid van het bestuur der Rijksverzekeringsbank, gedeeld. Immers, de heer Bijleveld heeft in De Sociale Verzekeringsgids van Mei 1935 o.m. betoogd, dat een aantal verzekerden van 120.000 voldoende waarborg biedt. Daar nu het totale verzekeringsplichtige loonbedrag der Ongevallenwet 1921 ongeveer 1,4 milliard Gulden bedraagt, is 10 pCt. hiervan dus 140 miljoen Gulden; het jaarloon van een arbeider op ongeveer f 1000 stellende, komt men op een aantal verzekerden van 140.000, dus nog belangrijk boven de door Mr. Bijleveld gestelde minimumgrens.

Als tweede argument tegen het dualistische stelsel voert de heer Fortanier aan, dat vele voordeelen van het „zelfdoen” verloren zullen gaan, omdat de Rijksverzekeringsbank voor dit kleine loonbedrag haar enorme landelijke apparaat in stand zal moeten houden.

Ook dit bezwaar acht ik ongegrond, immers, indien slechts 10 pCt. van het verzekeringsplichtige loonbedrag bij de Rijksverzekeringsbank zal blijven, dan kan het daarvoor benodigd technische en administratieve apparaat belangrijk kleiner zijn dan het thans bestaande. Bovendien vergete men niet, dat juist door de wet op de Rijksverzekeringsbank en de Raden van Arbeid van 1933 de mogelijkheid is geopend tot verdere decentralisatie der ongevallenverzekering, voor zoover deze dan in de toekomst door de aanvullende overheidsorganen zal worden uitgevoerd.

Voorts spreekt de heer Fortanier de verwachting uit, en hij baseert deze verwachting op het cijfermateriaal, verstrekt door de heeren Van Duyl en Bijleveld, dat bij de Rijksverzekeringsbank verzekerd zullen zijn: de kleine werkgevers, de financieel zwakke werkgevers en de werkgevers, wier personeel een relatief hoog risico oplevert. Hiervan zullen, zoo vreest hij, de kleine werkgevers de dupe worden, doordat zij een relatief hogere premie zullen hebben te betalen dan de overige werkgevers.

Nog afgezien van de vraag, of het onbillijk is, dat de werkgevers met ongunstige risico's ook meer zullen hebben te betalen dan de werkgevers met gunstige risico's, ben ik van meening, dat het niet juist is, om zonder meer aan te nemen, dat de kleine werkgevers uitsluitend bij het overheidsorgaan verzekerd zullen zijn.

De ervaring, opgedaan met de Land- en Tuinbouw-Ongevallenwet 1922 en met de Ziektewet, toont ten duidelijkste aan, dat de Bedrijfsverenigingen, die mede deze wetten naast de overheidsorganen uitvoe-

ren, evengoed een zeer groot aantal kleine werkgevers onder haar leden tellen.

Dat vele financieel zwakke ondernemingen tenslotte bij het overheidsorgaan terecht komen, is onvermijdelijk en is het gevolg van de aanvullende taak, die m.i. de overheidsorganen in de sociale verzekering hebben te vervullen.

Tenslotte bepleit Dr. Fortanier een stelsel van scheiding tusschen zware en lichte ongevallen. Bij uitvoering der volledige ongevallenverzekering mede door Bedrijfsverenigingen zou anders van bedrijfs-gewijze uitvoering niets terecht komen. Inderdaad geef ik toe, dat zuivere bedrijfsgewijze uitvoering der Ongevallenwet onmogelijk is. Doch moet men daarom de ongevallenverzekering in twee stukken knippen?

Dr. Fortanier vreest in dit stelsel niet voor conflicten tusschen de ziekte- en ongevallenverzekeringsorganen, want, zegt hij, dat is ook niet het geval bij de Ondernemingsartsenwet. Dit argument is niet sterk, daar vergeten wordt, dat het met de Ondernemingsartsenwet heel anders gesteld is, immers, dit betreft het dragen van eigen risico. Voert men die splitsing tusschen lichte en zware ongevallen over de geheele lijn door, dan zijn conflicten zeer zeker niet uitgesloten. Bovendien gaan dan vele voordeelen van het samengaan van de volledige ongevallenverzekering en ziekteverzekering in één orgaan verloren en juist in die combinatie van beide verzekeringen in één orgaan liggen de groote voordeelen van het door mij ontwikkelde stelsel.

N a s c h r i f t. Nu de Redactie zoo welwillend is mij in de gelegenheid te stellen te dupliceren, doch daaraan het verzoek verbindt beknoptheid te betrachten, wil ik, mij daaraan houdende, allereerst ingaan op hetgeen de heer Posthuma opmerkt.

Ik moge tegen hetgeen de heer Posthuma in de zevende alinea schrijft, opmerken, dat bij mij vanzelfsprekend de volstreekte waarborging van de rechten der verzekerden vóór alles gaat, doch dat — indien hieraan is voldaan — de twee naastliggende vragen zijn: hoe maak ik de uitvoering zoo rationeel mogelijk en — secundo — hoe bevorder ik de organische gedachte. Wat de waarborging betreft: mijn Keus, de zware ongevallen aan de R.V.B. op te dragen, werd bepaald door het belang der verzekerden (eenheid bij de invaliditeits-schattingen). Wat de rationeële eisch betreft: één orgaan dient ongevallen- en ziekteverzekering uit te voeren, zulk een coördinatie is practisch en geeft de laagste kosten. Wat de organische gedachte aangaat: de bedrijfsorganisatie (waarin de belangen van werkgever en werknemer zich samenvoegen) is gediend met zuivere vak-bedrijfsgewijze uitvoering.

Ik zou een „volgzaam discipel” zijn van de bestuursleden der R.V.B. Mag ik opmerken, dat ik nog nergens de op feitenmateriaal berustende cijfers van deze bestuursleden weerlegd heb gezien. De artikelen destijds in de „Risico-Bank” waren een antwoord op beschouwingen van den heer Lindner; de betrekkelijke waarde van het materiaal van den heer Lindner werd daarin belicht, doch m.i. werd daarmee de intrinsieke waarde van de uitkomsten niet aangetast.

Aanvoeren in tons van 1000 kg.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	17/23 Mei 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	17/23 Mei 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeenk. tijdvak 1935	1936	1935
Tarwe	24.152	415.584	394.918	—	6.361	4.057	421.945	398.975
Rogge	1.793	112.490	108.692	—	1.700	281	114.190	108.973
Boekweit	150	9.216	9.760	—	100	—	9.316	9.760
Maïs	13.425	291.897	302.659	—	67.185	52.178	359.082	354.837
Gerst	1.802	108.600	145.630	—	7.312	17.404	115.912	163.034
Haver	899	28.384	56.004	—	20	1.460	28.404	57.464
Lijnzaad	2.022	74.245	61.225	—	107.302	207.279	181.547	268.504
Lijnkoek	100	26.350	11.800	—	175	—	26.525	11.800
Tarwemeel	952	13.918	7.444	195	3.408	2.507	17.326	9.951
Andere meelsoorten	680	13.646	12.513	—	753	1.339	14.399	13.852

Zoolang niet een geheele bedrijfstak bij een particulier orgaan is aangesloten, resp. het risico daaraan heeft overgedragen, doch dit orgaan practisch zelf in handen houdt de keuze van de leden, waarop het zijn werfkraacht richt, zoolang lijkt het mij niet wel mogelijk goede vergelijkingen te kunnen treffen.

De vrees, dat een medische Rijks-controledienst de nadeelen zou vertoonen van „monopolistische administratie” deel ik niet: in tegenstelling met de administratie zelve komen de voordeelen van centralisatie bij controle en rechtspraak het best tot hun recht. De chaos bij de versnippering van de medische controle der Ziektevet strekke niet tot navolgenswaardig voorbeeld.

Tenslotte: twee menschen kunnen uit de practijk hun lessen leeren en dan toch niet tot dezelfde conclusie komen; m.i. beteekent „zelfdoen” niet „het overdragen van het doen aan een ander”; het beteekent wel — in een parallel met Thorbecke's grootsoche conceptie van waarachtige democratie — het zooveel mogelijk bevorderen van de „zelfstandige kracht”. *Autonome decentralisatie is voor het zelfdoen, wat de zon is voor de aarde: levenwekkend.*

De opmerkingen, die ik tegen de beschouwingen van Dr. Beyer zou willen maken, zijn reeds gedeeltelijk in het voorgaande verwerkt. Ik heb in mijn artikel niet — zoals Dr. Beyer meent — gezegd, dat bij de R.V.B. nog een 10 pCt. van het loon zou terechtkomen; ik heb juist factoren opgesomd, die het waarschijnlijk maken, dat dit percentage lager zal zijn dan bij de Land- en Tuinbouw Ongevallenwet, waar het pl.m. 10 pCt. bedraagt. De heer Beyer meent dat, indien het bij de R.V.B. verzekerd loonbedrag zoo sterk zou dalen, het administratieve apparaat belangrijk kleiner zou worden; ziet Dr. Beyer niet over het hoofd, dat het bij een landelijk orgaan moeilijk is het peil der vaste kosten aan de verlaagde inkomsten aan te passen. Dr. Beyer acht het onvermijdelijk, dat de zwakke broeders bij het Overheidsorgaan terechtkomen; ik meen, dat het totale bedrijf de ongevalslasten van alle bedrijfsgeenooten dient te dragen; thans bestaat bovendien de onbillijke toestand, dat het inzonderheid de kleine werkgevers zijn, welke door het relatief groote aantal portefeuille-geenooten-met-ongunstige-risico's te veel betalen.

G. F. FORTANIER.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DEN STAND DER RIJKSMIDDELEN. Ult. April 1936 (in Guldens)

AFDEELING Ia Dir. belastingen.	Kohieren voor den dienst 1936 ¹⁾			
	Totaal bedrag	Bedragen, welke zijn teruggegeven of anders dan wegens betaling op de koh. afgeschr.	Zuiver bedrag	Zuiver bedrag der kohieren voor den vorigen dienst t/m. dezelfde maand van het vorige jaar ²⁾
Grondbelast. a)	10.012.623	—	10.012.623	9.621.127
Inkomst.bel. b)	24.693.514	638.400	24.055.114	19.530.399
Vermogensbel. c)	6.094.644	53.801	6.040.843	5.595.078
Verdedig.bel. I	2.857.159	25.481	2.831.678	2.938.834
Bel. v. d. doodehd.	889.840	—	889.840	189.203
Totalen..	44.547.780	717.682	43.830.098	37.874.641

a) ¼ hoofdsom + 20 opcenten op de hoofdsom der ge bouwde eigendommen.

b) Hoofdsom + 60—78 opcenten. c) Hoofdsom + 75 opcenten.

¹⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit ⅓ gedeelte van het met 1 Mei 1936 aanvangende belastingdienstjaar 1936/1937 en ⅔ gedeelte van het belastingdienstjaar 1935/1936.

²⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit ⅓ gedeelte van het belastingdienstjaar 1935/1936 en ⅔ gedeelte van het belastingdienstjaar 1934/1935.

(Vervolg zie blz. 400)

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 2½ 4 Febr.'36	Lissabon 4½ 5 Mei '36
Bk. { Bel. Binn. Eff. 3 4 Febr.'36	Londen 2 30 Juni '32
{ Vrsch. in R.C. 3 4 Febr.'36	Madrid 5 9 Juli '35
Athene 7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 1½ 1 Feb. '34
Batavia 4 1 Juli '35	Oslo 3½ 22 Mei '33
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 6 6 Mei '36
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '36
Boekarest 4½ 15 Dec. '34	Pretoria 3½ 15 Mei '33
Brussel 2 16 Mei '35	Rome 4½ 18 Mei '36
Boedapest 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2½ 1 Dec. '33
Calcutta 3 28 Nov. '35	Tokio.... 3.285 7 Apr. '36
Dantzig 5 21 Oct. '35	Weenen..... 3½ 10 Juli '35
Helsingfors 4 3 Dec. '34	Warschau.... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen 3½ 22 Aug. '35	Zwits. Nat. Bk. 2½ 3 Mei '35

OPEN MARKT.

	1936				1935	1934	1914
	23 Mei	18/23 Mei	11/16 Mei	4/9 Mei	20/25 Mei	22/26 Mei	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	2¼-5/16	2¼-5/16	2-7/16	1¾-2¾	2¼-3¼	1½-1½	3¼-3/16
Prolong.	2	2-1/4	1¾-2¼	1¼-2	2-3/4	1	2¼-3/4
Londen Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	3/4-1	1/2-2
Partic. disc.	9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	9/16-5/8	7/8-11/16	4¼-5/4
Berlijn Daggeld...	2¼-2½	2¼-5/8	2¼-3	2¼-3¼	2¼-3	4-5¼	—
Maandgeld	2¾-3	2¾-3	2¾-3	2¾-3	2¾-3	4½-6	—
Part. disc.	2¾	2¾	2¾-3	3	3	3¾	2½-1/2
Warenw...	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/2	—
New York Daggeld 1)	1	1	1	¾	¾	1	1¾-2¼
Partic. disc.	3/16	3/16	3/16	3/16	1/8-3/16	3/4	—

¹⁾ Koers van 22 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag. ²⁾ 21 Mei geen not.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
19 Mei 1936	1.48	7.36	59.57½	9.74½	25.02½	100% ₁₆
20 „ 1936	1.48	7.35½	59.54	9.74	25.02	100% ₁₆
21 „ 1936	—	—	—	—	—	—
22 „ 1936	1.48	7.35%	59.55	9.74½	25.02	100% ₁₆
23 „ 1936	1.48½	7.37%	59.60	9.74½	25.02	100% ₁₆
25 „ 1936	1.48	7.37%	59.58	9.74½	25.01½	100% ₁₆
Laagste d.w.1)	1.47%	7.35	59.50	9.73½	25.00	100% ₁₆
Hoogste d.w.1)	1.48% ₁₆	7.38	59.60	9.75	25.05	100% ₁₆
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid *)
19 Mei 1936	47.87	—	6.14	1.10	—	20.19½
20 „ 1936	47.84	—	6.14	1.10	—	20.19
21 „ 1936	—	—	—	—	—	—
22 „ 1936	47.85	—	6.14	1.10	—	20.19
23 „ 1936	47.82½	—	6.13½	1.10	—	—
25 „ 1936	47.83	—	6.14	1.10	—	20.20
Laagste d.w.1)	47.80	—	6.10	1.05	—	20.12½
Hoogste d.w.1)	47.92½	27.70	6.16	1.15	11.75	20.25
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
19 Mei 1936	38.00	32.90	37.00	3.24½	41	1.47%
20 „ 1936	37.95	32.85	36.97½	3.25	41	1.47%
21 „ 1936	—	—	—	—	—	—
22 „ 1936	37.95	32.85	36.97½	3.25	40%	1.47%
23 „ 1936	38.05	32.95	37.07½	3.25	41	1.47%
25 „ 1936	38.02½	32.90	37.05	3.25	41	1.47%
Laagste d.w.1)	37.80	32.75	36.85	3.22	40	1.47%
Hoogste d.w.1)	38.15	33.05	37.17½	3.27½	41½	1.48
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95%	2.4878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't iste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
19 Mei 1936	4,971 ₃₂	6,58%	40,26	67,58
20 „ 1936	4,971 ₃₂	6,58%	40,26	67,60
21 „ 1936	4,971 ₃₂	6,58%	40,27	67,59
22 „ 1936	4,971 ₃₂	6,58%	40,26	67,57½
23 „ 1936	4,971 ₃₂	6,58%	40,26	67,58
25 „ 1936	4,971 ₃₂	6,58%	40,26	67,61
27 Mei 1935	4,94	6,58%	40,27	67,58
Muntpariteit..	4,86	3,90%	23,81½	40% ₁₆

(Vervolg van blz. 399.)

AFDEELING Ib Overige middelen.	April 1936	Sedert 1 Jan. 1936	Overeen- komstige periode 1935
Benaming der middelen			
Divid.- en tantiëmebel. .	557.015	2.337.307	2.571.323
Rechten op den invoer .	8.365.262	29.057.012	27.384.339
Statistiekrecht	133.103	528.821	509.703
Accijns op zout	139.021	636.326	796.236
Accijns op geslacht	518.299	1.901.954	1.819.341
Accijns op wijn	36.199	544.620	704.774
Accijns op gedistill.	2.255.769	9.013.455	9.167.630
Accijns op bier	687.964	2.076.951	2.416.322
Accijns op suiker	3.658.958	16.327.748	17.914.069
Accijns op tabak	2.590.005	10.946.610	11.418.117
Bel. op gouden en zilverw.	38.419	148.145	158.289
Omzetbelasting	4.325.803	19.490.479	18.973.764
Couponbelasting	264.316	1.890.285	1.936.403
Recht. en boeten v. zegel	1.221.654 ¹⁾	5.600.051 ²⁾	6.270.783
Recht. en boet. v. registr.	815.038	3.241.206	4.024.972
Recht. en boet. v. succes- sie, v. overgang bij over- lijden en v. schenking	3.055.307	11.098.729	12.887.794
Opbrengst d. loodsgelden	43.322	177.990	1.036.681
Totalen	28.705.454	115.017.689	119.990.540

¹⁾ Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. f 278 298 (Beursbel.). ²⁾ Id. f 1.427.824.

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET GEMEENTEFONDS.

	Dienst 1935/1936 Zuiver bedrag der kohieren tot en met de maand Apr. 1936	Zuiver bedrag der kohieren voor den dienst 1934/35 tot en met de zelfde maand van 1935
Gemeente.f.belast.	60.475.304	55.019.494
Tijd.opc.o.d.gem.f.b. ¹⁾	—	20.727.036
Opc.verm.t.get.v.50	5.166.083	5.304.043
Tijd.opc.o.d.verm.b. ²⁾	—	3.182.426

¹⁾ Nader gewijzigd ingevolge de wet van 2 Aug. 1935 (Stbl. No. 451). ²⁾ Alléén voor het dienstjaar 1934/1935.

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET VERKEERSFONDS.

	Apr. 1936	1936	1935
Motorrijtuigenbelasting	5.374.132	9.139.877	9.120.773
Rijwielbelasting	29.528	92.875	91.938
Totaal	5.403.660	9.232.752	9.212.711

AFDEELING II. DIENSTJAAR 1935.

Benaming der middelen	Bedrag van de raming	Zuivere op- brengst over het tijdvak van 1 Jan. 1935 tot en met de maand April 1936
Grondbelasting. ($\frac{1}{2}$ hoofdsom + 20 opcenten op de hoofdsom der gebouw- de eigendommen.)	9.870.000	9.984.175
Rechten op den invoer	74.200.000 ³⁾	67.566.106
Inkomstbelasting (hoofdsom + opcenten) ¹⁾		
Vermogensbelasting (hoofdsom + opcenten) ²⁾	19.015.000 ³⁾	17.847.032
Verdedigingsbel. I	9.200.000	8.645.407
Belasting v. d. doode hand . . .	3.000.000	2.003.083
Divid.- en tantiëmebelasting .	12.000.000	10.483.410
Rechten op den invoer	97.500.000	89.239.022
Statistiekrecht	1.800.000	1.639.545
Accijns op zout	2.000.000	2.057.986
Accijns op geslacht	6.500.000	5.667.641
Accijns op wijn	2.400.000 ⁴⁾	2.114.239
Accijns op 't gedistilleerd . . .	31.000.000	28.387.349
Accijns op bier	10.000.000	8.446.236
Accijns op suiker	50.000.000	53.825.376
Accijns op tabak	34.000.000	33.963.304
Belast. op gouden en zilverw.	550.000	497.041
Omzetbelasting	81.500.000	60.943.375
Couponbelasting	5.000.000	5.184.536
Rechten en boeten van zegel	16.000.000	16.109.670
Rechten en boeten v. registr.	11.500.000	10.531.044
Rechten en boeten v. succes- sie, v. overgang bij overlj- den en v. schenking	33.000.000	34.707.931
Opbrengst der loodsgelden . . .	2.600.000 ⁵⁾	2.612.053
Totalen	512.635.000	472.455.561

¹⁾ Ten behoeve van het belastingdienstjaar 1934/1935 werden 20, ten behoeve van het belastingdienstjaar 1935/1936 worden 60—78 opcenten geheven. ²⁾ Ten behoeve van het belastingdienstjaar 1934/1935 werden 55, ten behoeve van het belastingjaar 1935/1936 worden 75 opcenten geheven. ³⁾ Nader gewijzigd ingevolge de wet van 4 Maart 1935. (Stbl. No. 70). ⁴⁾ Id. 13 September 1935 (Stbl. No. 548). ⁵⁾ Id. 10 October 1935 (Stbl. No. 601).

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN						TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH							
	TARWE 80 kg La Plata loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 kg. ¹⁾		ROGGE 74 kg Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 kg. ²⁾		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 kg.		GERST 64/65 kg La Plata loco Rotter- dam/A'dam per 2000 kg. ³⁾		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 kg.		BLOEM- KOOL 1e soort p. 100 st. ⁴⁾		KASKOM- KOMMERS 1e soort p. 100 st. ⁵⁾		SALADE 1e soort ⁶⁾ p. 100 Krop		RUND- VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam		VARKENS- VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam	
1925	fl. 17,20	% 100,0	fl. 13,07 ⁸⁾	% 100,0	fl. 231,50	% 100,0	fl. 236,00	% 100,0	fl. 462,50	% 100,0	fl. 26,47 ⁹⁾	% 100,0	fl. 23,08 ⁹⁾	% 100,0	fl. 5,83 ⁹⁾	% 100,0	fl. 93,— ⁹⁾	% 100,—	fl. 77,50 ⁹⁾	% 100,—
Jan. 1936	5,45	31,7	3,52 ⁵⁾	27,0	56,00	24,2	63,50	27,0	153,50	33,1	—	—	—	—	—	—	44,—	47,3	50,87 ⁵⁾	65,6
Febr. "	5,22 ⁵⁾	30,4	3,40	26,0	55,25	23,9	64,50	27,3	152,50	33,0	—	—	—	—	—	—	43,77 ⁵⁾	47,1	48,25	62,3
Maart "	5,22 ⁵⁾	30,4	3,50	26,8	59,50	25,7	69,75	29,6	150,00	32,4	—	—	—	—	—	—	45,75	49,2	46,57 ⁵⁾	60,1
April "	5,17 ⁵⁾	30,1	3,45	26,4	64,00	27,6	70,00	29,7	147,25	31,8	11,56	43,7	10,65	46,1	3,09	53,0	48,50	52,1	45,37 ⁵⁾	58,6
4 Mei "	5,15	29,9	3,50	26,8	67,00	28,9	74,00	31,4	147,50	31,9	9,90	37,4	7,90	34,2	2,20	37,7	48,30 ⁷⁾	51,9	44,— ⁷⁾	56,8
11 " "	5,15	29,9	3,45	26,4	63,50	27,4	73,00	30,9	148,00	32,0	8,13	30,7	7,13	30,9	1,93	33,1	50,— ⁸⁾	53,8	44,— ⁸⁾	56,8
18 " "	5,10	29,7	3,45	26,4	62,00	26,8	71,00	30,1	147,50	31,9	8,76	33,1	6,83	29,6	1,16	19,9	52,— ⁹⁾	55,9	44,50 ⁹⁾	57,4
25 " "	5,05	29,4	3,45	26,4	62,50	27,0	70,50	29,9	148,00	32,0	8,93	33,7	6,38	27,6	1,45	24,9	53,70 ¹⁰⁾	57,7	44,50 ¹⁰⁾	57,4

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. ²⁾ Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2, van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. ³⁾ Tot Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ. Van 24 Juli '33—7 Oct. '35 64/65 kg La Plata. Van 7 Oct. '35—18 Mei '36 62/63 kg Z.-Russische. ⁴⁾ De jaargemiddelden zijn ^{4a)} 1 Mei. ^{4b)} 8 Mei. ^{4c)} 15 Mei. ^{4d)} 22 Mei.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

	MINERALEN				TEXTIELGOEDEREN										DIVERSEN					
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33.9 ⁰⁾ Bé s.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 ⁰⁾ \$cts. per U.S. gallon		KATOEN				WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colo- nial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 kg netto			
1925	fl. 10,80	% 100,0	\$ 1,68	% 100,0	Scts. 14,86	% 100,—	Scts. 23,25	% 100,0	pence 29,27	% 100,—	pence 9,35	% 100,—	pence 55,00	% 100,0	pence 29,50	% 100,0	fl. 34,70	% 100,0	fl. 12,—	% 100,0
Jan. 1936	6,15	56,9	0,61 ¹⁾	36,6	3,39	22,8	7,05	30,3	5,82	19,9	2,91	31,1	19,25	35,0	9,00	30,5	15,—	43,2	5,80	48,3
Febr. "	6,15	56,9	0,61	36,3	3,45	23,2	6,80	29,2	5,49	18,8	2,74	29,3	19,25	35,0	9,25	31,4	15,—	43,2	5,85	48,8
Maart "	6,15	56,9	0,61 ¹⁾	36,6	3,47	23,4	6,75	29,0	5,37	19,0	2,79	29,8	19,75	35,9	9,50	32,2	14,25	41,1	5,90	49,2
April "	6,20	57,4	0,61 ¹⁾	36,6	3,43	23,1	6,90	29,7	5,47	18,7	2,73	29,2	19,75	35,9	9,50	32,2	14,—	40,3	5,95	49,6
4 Mei "	6,20	57,4	0,61 ¹⁾	36,6	3,39 ²⁾	22,8	6,85	29,5	5,39 ²⁾	18,4	2,68 ²⁾	28,7	19,75 ⁹⁾	35,9	9,50 ⁹⁾	32,2	13,75 ¹²⁾	39,6	6,—	50,0
11 " "	6,25	57,9	0,61 ¹⁾	36,6	3,45 ³⁾	23,2	6,85	29,5	5,47 ³⁾	18,7	2,65 ³⁾	28,3	20,25 ¹⁰⁾	36,8	9,75 ¹⁰⁾	33,1			6,—	50,0
18 " "	6,25	57,9	0,61 ¹⁾	36,6	3,39 ⁴⁾	22,8	6,90	29,7	5,48 ⁴⁾	18,7	2,68 ⁴⁾	28,7	19,75 ¹¹⁾	35,9	9,50 ¹¹⁾	32,2			6,—	50,0
25 " "	6,25	57,9	0,61 ¹⁾	36,6	3,45 ⁵⁾	23,2	6,90	29,7											6,—	50,0

¹⁾ Jaar- en maandgem. afger. op $\frac{1}{8}$ pence. ²⁾ 2 Mei. ³⁾ 9 Mei. ⁴⁾ 16 Mei. ⁵⁾ 23 Mei. ⁶⁾ 6 Mei. ⁷⁾ 13 Mei. ⁸⁾ 20 Mei. ⁹⁾ 7 Mei. ¹⁰⁾ 14 Mei. ¹¹⁾ 21 Mei. ¹²⁾ 12 Mei. ¹³⁾ 5 Mei.

OVERZICHT VAN DE INKOMSTEN TEN BATE VAN HET WERKLOOSHEIDSSUBSIDIEFONDS.

Dienst 1936/1937	Bedrag van raming	Zuiver bedrag kohieren tot en met de maand April 1936
Grondbelasting (veertig ten honderd van de hoofdsom)	10.120.000	9.939.758
Personeele belasting (tachtig ten honderd van de hoofdsom naar den eersten, tweeden en derden grondslag)	21.750.000	6.308.374
Gemeentefondsbelasting (vijf en twintig opcenten op de hoofdsom)	14.250.000	—
Vermogensbelasting (twintig opcenten op de hoofdsom)	2.100.000	—
Inkomstenbelasting (tien opcenten op de hoofdsom)	4.600.000	—
Totaal	52.820.000	16.248.132

ONTVANGEN BOEKEN.

Arabië ontwaakt. Opkomst en streven van Ibn Saoed door Anton E. Zischka. (Tilburg 1936; N.V. Het Nederlandsche Boekhuis. Prijs ing. f 2.50; geb. f 3.50).

In de inleiding zet schr. uiteen, dat de ongeveer tweehonderd vijftig millioen Mohammedanen, welke op de wereld zijn, zich steeds levendiger gaan interesseeren voor een man, dien men „den grootsten Arabier sedert den profect” noemt, den „Cromwell van den Islam”, den „grooten hereeniger”: Abdoel Asis Ibn Saoed, koning van Saoedi-Arabië.

Het is de levensbeschrijving van dezen Ibn Saoed, zijn worsteling om eenheid te brengen op het Arabische schiereiland, welke in dit boek op boeiende wijze wordt beschreven. Niet alleen met de wapenen, ook met de ploeg werd een interessante strijd gestreden. Om den strijd lust van de Wahhabeten een uitweg te geven en hen tegelijkertijd aan hun grond te binden en daardoor minder oorlogszuchtig te maken werd reeds in 1912 de eerste aanval op de woestijn ondernomen. Door te vechten tegen natuur en menschen veroverde Ibn Saoed binnen 30 jaar een gebied, dat slechts een derde kleiner is dan Europa.

De gebeurtenissen in (en vooral om) Ethiopië, de onlusten in Palestina, de dood van koning Foead, de Waaf-politiek, Egypte en in verband hiermede Italië, het zoojuist tot stand gekomen vriendschapsverdrag tusschen Irak en Yemen, waardoor Ibn Saoed's ideaal, een nauw samenwerkend Arabië, verwezenlijkt gaat worden — dit alles houdt de algemeene aandacht gevangen en geeft dit werk een groote actualiteit.

La Revision des Traités de 1839 door Prof. Dr. B. M. Telders. ('s-Gravenhage 1935; N.V. Martinus Nijhoff. Prijs f 1.—).

Een objectief exposé over de betrekkingen tusschen België en Nederland sedert 1919 wat betreft de verdragen van de afscheidingen en hun revisie. Tusschen 1919 en 1935 hebben zich 3 fasen in de geschiedenis van de revisie van deze verdragen voorgedaan. De eerste begon bij de opening van de Vredesconferentie en eindigde 13 Maart 1919 bij de uitnoodiging aan de Nederlandsche Regeering, om deel te nemen aan de onderhandelingen. De tweede begon 19 Mei 1919 en is getypeerd door de onderhandelingen tusschen België en Nederland onder de auspiciën van de groote mogendheden (op 19 Mei 1919 had een eerste ontmoeting plaats tusschen de ministers Hymans en Van Karnebeek, in tegenwoordigheid van ministers van Buitenlandsche Zaken van Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Japan en de Vereenigde Staten). De phase eindigde in October 1919 toen de groote mogendheden tot de conclusie kwamen, dat directe onderhandelingen tusschen beide landen de eenige weg waren. De derde phase, die van de bilaterale onderhandelingen tusschen beide, direct geïnteresseerde landen begon toen en duurt nog voort.

Beknopte beschrijving van regelingen op het gebied van het internationaal betalingsverkeer. No. 1 jaargang 1936 van de Verslagen en Mededeelingen van de Directie van Handel en Nijverheid van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart. ('s-Gravenhage 1936; Algemeene Landsdrukkerij. Prijs f 0.75).

Een systematische samenvatting van gegevens aangaande het internationaal betalingsverkeer.

Le port de Rotterdam dans la dépression mondiale, Contribution à l'étude de la concurrence entre Rotterdam et Anvers door J. de Keuster, Hoofdredacteur „Lloyd Anversois”.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

	ZUIVEL EN EIERN						METALEN																	
	BOTER per kg LeeuwarderComm. Noteering		BOTER p. kg Hefling Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 kg.		EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton		GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD cash Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce	
1925	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	£	%	£	%	£	%	sh.	%	sh.	%	£	%	sh.	%	pence	%
	2,31	100,0	—	56,—	100,0	9,18	100,0	62.1/6	100,0	36.8/6	100,0	261.17/-	100,0	73/-	100,0	67/-	100,-	36.3/6	100,-	85/6	100,-	32 ¹ / ₈	100,0	
Jan.'36	0,57	24,7	0,95	16,80	30,0	4,04	44,0	20.16/6	33,5	9.6/-	25,5	125.6/6	48,0	41/-	56,2	33/6	50,0	8.15/6	24,3	140/11	164,8	12	37,4	
Feb. "	0,61	26,4	0,92 ⁵	17,37 ⁵	31,0	3,37 ⁵	36,8	21.3/6	34,1	9.13/-	26,5	123.8/6	47,1	41/-	56,2	33/6	50,0	9.3/6	25,4	140/10	164,7	11 ¹³ / ₁₆	36,8	
Mrt. "	0,46	19,9	1,04	17,70	31,6	2,69	29,3	21.12/6	34,8	9.19/6	27,3	127.12/6	48,7	41/-	56,2	33/6	50,0	9.13/-	26,7	141/-	164,9	11 ¹³ / ₁₆	36,8	
Apr. "	0,44	19,0	1,02 ⁵	16,82 ⁵	30,0	2,49	27,1	22.5/6	35,9	9.14/-	26,6	125.17/-	48,1	41/-	56,2	33/6	50,0	9.3/-	25,3	140/9 ¹ / ₂	164,7	12 ¹ / ₈	37,7	
4 Mei "	0,44 ¹¹	19,0	1,—	18,75 ¹⁴	33,5	2,22 ⁵	24,3	22.12/-	36,4	9.14/-	26,6	126.5/6	48,2	41/6	56,8	33/6	50,0	9.21/-	25,2	140/4	164,1	12 ¹ / ₁₆	38,7	
11 " "	0,44 ²	19,0	1,—	18,75 ¹⁵	33,5	2,65	28,9	22.2/6	35,6	9.5/-	25,4	122.8/-	46,7	41/-	56,2	33/6	50,0	8.15/6	24,3	140/6	164,3	12 ¹ / ₄	38,1	
18 " "	0,49 ¹³	21,2	1,—	18,— ¹⁶	32,1	2,65	28,9	22.7/-	36,0	9.9/6	26,0	123.13/6	47,2	41/6	56,8	33/6	50,0	9.-/6	24,9	140/1	163,8	12 ⁹ / ₁₆	39,1	
25 " "	—	—	0,95	18,25 ¹⁷	32,6	2,55	27,8	22.4/6	35,8	9.8/6	25,9	122.-/-	46,6	41/6	56,8	33/6	50,0	8.16/-	24,3	139/7	163,3	12 ¹ / ₄	38,1	

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 ³⁾ Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Maltling; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 berekend uit de gemiddelde prijzen van April, Mei en Juni van het betreffende jaar. ⁶⁾ 1928. ⁷⁾ 2 Mei. ⁸⁾ 9 Mei. ⁹⁾ 16 Mei. ¹⁰⁾ 23 Mei. ¹¹⁾ 7 Mei. ¹²⁾ 14 Mei. ¹³⁾ 20 Mei.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	BOUWMATERIALEN						KOLONIALE PRODUCTEN													
	VURENHOUT basis 7 ^m f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		S T E E N E N				CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 kg Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 kg.		RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. 1/2 kg.		INDEXCIJFER	
1925	f	%	f	%	f	%	sh.	%	f	%	cts.	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	100.0	100.0
	159,75	100,-	15,50	100,-	19,—	100,-	42/6	100,-	35,87 ⁵	100,0	61,375	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100.0	100.0
Jan.'36	63,00	39,4	8,25	53,2	10,—	52,6	14/-	32,9	11,12 ⁵	31,0	13	21,2	-/4,125	11,6	4,32 ⁵	23,1	39,50	46,7	35,5	30,9
Feb. "	63,00	39,4	8,—	51,6	9,50	50,0	14/3	33,5	10,62 ⁵	29,6	13	21,2	-/4,375	12,3	4,12 ⁵	21,3	38,50	45,5	35,6	30,6
Mrt. "	64,25	40,2	8,—	51,6	10,25	54,0	14 -	32,9	9,77 ⁵	27,2	13	21,2	-/4,5	12,6	3,92 ⁵	20,9	37,25	44,1	35,8	29,9
Apr. "	65,00	40,7	8,—	51,6	10,25	54,0	14/4	33,7	9,72 ⁵	27,1	13	21,2	-/4,5	12,6	3,97 ⁵	21,2	36,50	43,2	35,6	29,8
4 Mei "	65,00	40,7	—	—	—	—	15/- ¹³⁾	35,3	9,37 ⁵	26,1	13	21,2	-/4,5	12,6	3,62 ⁵	19,3	37 ¹⁰⁾	43,8	35,5	29,4
11 " "	65,00	40,7	—	—	—	—	15/3 ¹²⁾	35,9	9,37 ⁵	26,1	13	21,2	-/4,375	12,3	3,75	20,0	—	—	35,2	29,9
18 " "	65,00	40,7	—	—	—	—	—	—	9,75	27,2	13	21,2	-/4,5	12,6	3,62 ⁵	19,3	—	—	35,5	30,1
25 " "	65,00	40,7	—	—	—	—	—	—	9,62 ⁵	26,8	13	21,2	-/4,5	12,6	3,62 ⁵	19,3	—	—	35,3	30,1

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	9 Mei 1936	16 Mei 1936	18, 23 Mei 1936 Laagste	23 Mei 1936 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 1/2
Athene	Dr. p. £	525	526	525	528
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest ..	Pen. p. £	16 3/4	16 3/4	16 3/4	16 3/4
Buenos Aires 1	p. peso p. £	18.00	18.00	17.95	18.05
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/8	1/6 1/2
Constantin ..	Piast. p. £	619	618	618	620
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3 1/16	1/3 1/16	1/3 1/16	1/3 1/16
Kobe	Sh. p. yen	1/2 1/32	1 25/64	1/2 1/32	1/2 1/32
Lissabon	Escu. p. £	110 1/2	110 1/2	109 3/4	110 3/4
Mexico	\$ per £	17.90	17.90	17.40	18.40
Montevideo 2)	d. per £	23	23	22 1/2	22 3/4
Montreal ..	\$ per £	4.98 3/8	4.97 7/8	4.97 1/2	5.—
Riod. Janeiro 3)	d. per Mil.	2 1/16	2 1/16	2 1/16	2 1/16
Shanghai ...	Sh. p. \$	1/2 15/32	1/2 15/32	1/2 15/32	1/2 15/32
Singapore ..	id. p. \$	2/4 5/32	2/4 5/32	2/4 1/16	2/4 5/32
Valparaiso 4)	\$ per £	133	134	134	134
Warschau ..	Zl. p. £	26 1/2	26 3/8	26 1/8	26 3/8

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen, 27 Febr. 17.02. 2) Offic. not. 9 Mei 39 1/8; 11 Mei 39 1/4; 14 Mei 39 1/8; 15 Mei 39 1/8; 16 Mei 39 1/8; 18 Mei 39 1/4; 23 Mei 39 1/8. 3) Id. 11 Mrt. 1935 4 1/4. 4) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

Londen 1)	(N.York 2)	Londen
19 Mei 1936..	20 1/16	45 1/2
20 „ 1936..	20 3/16	44 3/4
21 „ 1936..	20 1/16	44 3/4
22 „ 1936..	20	44 3/4
23 „ 1936..	20 1/16	—
25 „ 1936..	20 1/16	44 3/4
27 Mei 1935..	32 1/16	75 1/2
27 Juli 1914..	24 1/16	59

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Mei 1936	22 Mei 1936
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 59.037.459,91	f 61.287.028,22
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo April 1936 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	603.493,33	964.169,81
Voorschotten aan Ned.-Indië	3.274.745,83	3.274.475,83
Idem aan Suriname	124.274.811,10	116.825.655,13
Kasvord.weg. creditverstr. a/h. buitenl. Daggleeningen tegen onderpand	14.613.319,27	11.928.782,66
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonus 1) Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	117.737.016,15	117.646.722,65
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgleeningen aan gemeenten (saldo)	750.000,—	—
	29.897.116,49	26.206.430,15
	9.366.034,47	9.866.795,05
	38.222.196,24	38.182.696,24
Verplichtingen		
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schuld a. d. Bank voor Ned. Gemeenten Schatkistbiljetten in omloop	—	—
Schatkistpromessen in omloop	f 433.578.000,—	f 433.578.000,—
Zilverbons in omloop	98.620.000,—	98.620.000,—
Schuld op ultimo April 1936 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op de bel. en op de vermogensbelasting ..	1.178.180,—	1.177.541,50
Schuld aan Curaçao 1)	—	—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfonus 1) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	759.700,86	760.412,51
Id. aan andere Staatsbedrijven 1) ...	393.986,59	131.200,08
Id. aan diverse instellingen 1)	93.327.994,45	78.931.059,83
1) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	552.730,36	417.730,36
	83.170.698,17	83.089.078,60

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen: 1)	16 Mei 1936	23 Mei 1936
Saldo Javasche Bank	f 1.805.000,—	f 3.001.000,—
Saldo b. d. Postcheque- en Girodienst	358.000,—	510.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistpromessen in omloop	124.263.000,—	116.826.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	1.500.000,—	1.500.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank. Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ...	3.000.000,—	3.000.000,—
Voorschot van de Javasche Bank ...	1.104.000,—	1.104.000,—
	1.278.000,—	1.043.000,—
	507.000,—	507.000,—
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas op 16 Mei 1936 f	52.135.000,—	

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeschb. schulden	Discont.	Div. rekening 1)
25 April 1936..	884	992	491	577	1.515
18 „ 1936..	883	1.011	480	580	1.522
11 „ 1936..	746	1.033	484	577	1.528
4 „ 1936..	745	1.126	463	579	1.513
28 Maart 1936..	751	1.165	416	576	1.491
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 25 Mei 1936.

Activa.		
Binnenl. Wis. Hfdbk. f	23.860.755,72	
sels, Prom. Bijbnk. „	472.452,31	
enz. in disc. Ag.sch. „	3.626.421,28	f 27.959.629,31
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef. f	1.078.500,—	—
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel. „	—	1.078.500,—
Beleeningen Hfdbk. f	87.019.894,77 1)	
incl. vrsch. Bijbnk. „	7.589.922,77	
in rek.-crt. Ag.sch. „	36.115.127,63	
op. onderp. f	130.724.945,17	
Op Effecten	f 126.111.603,62 1)	
Op Goederen en Spec. „	4.613.341,55	f 130.724.945,17 1)
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt, Goud	f 123.601.990,—	
Muntmat., Goud ..	560.205.121,15	
	f 683.807.111,15	
Munt, Zilver, enz. „	20.548.631,10	
Muntmat., Zilver ..	—	704.355.742,25 1)
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen	—	39.681.609,72
Gebouwen en Meub. der Bank	—	4.600.000,—
Diverse rekeningen	—	7.686.963,84
Staat d. Nederl. (Wet v. 27,5, '32, S. No. 221) ..	—	11.958.329,12
		f 928.045.719,41

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefondsen	4.049.884,01
Bijzondere reserve	5.675.000,—
Pensioenfondsen	10.205.404,96
Bankbiljetten in omloop	763.115.305,—
Bankassigatiën in omloop	96.886,23
Rek.-Cour. { Het Rijk f	48.694.141,09
saldo's: { Anderen „	72.658.861,06
	121.353.002,15
Diverse rekeningen	3.550.237,06
	f 928.045.719,41
Beschikbaar metaalsaldo	f 351.666.781,24
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is ..	879.166.953,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	—

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) .. f 71.153.775,—
2) Waarvan in het buitenland .. 12.554.907,32

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeschb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
25 Mei '36	123602	560.205	763.115	121.450	351.667	79.5
18 „ '36	123602	574.408	764.213	135.749	359.123	80
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 1)
25 Mei 1936	27.960	—	130.725	1.078	3.550
18 „ 1936	28.433	—	131.827	1.079	7.629
25 Juli 1914	67.947	—	61.886	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeschb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
23 Mei '36 2)	109.050	—	156.440	23.020	37.266
16 „ '36 2)	108.520	—	158.890	24.640	35.108
25 Apr. 1936	89.056	20.781	155.166	23.507	38.368
18 „ 1936	85.055	20.437	157.390	25.539	32.320
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
23 Mei '36 2)	1.450	71.210	—	10.040	61
16 „ '36 2)	1.410	75.760	—	10.140	59
25 Apr. 1936	964	10.948	48.211	10.015	61
18 „ 1936	1.331	10.152	52.748	16.631	58
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluftp post activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.